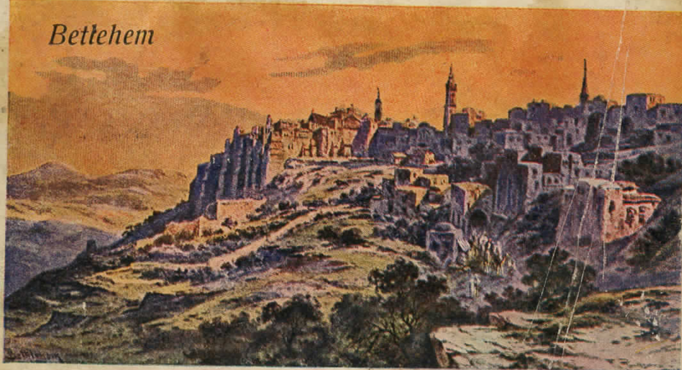

Album svete Zemlje

izdao

Komisarijat sv. Zemlje u Zagrebu.

Sa 62 slike. – Cijena 2 krune.

Naklada 8 tisuća.

Četvrta tisuća.

Nagrada

Velimiru Lodeti

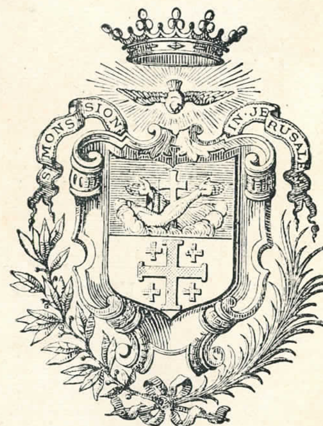
u znak marljivosti i veoma pohvalnoga vladanja.

U Samoboru, 29. lipnja 1928.

N. Horvat
razrednik

ALBUM
SVETE ZEMLJE.

IZDAO
KOMISARIJAT SVETE ZEMLJE
U ZAGREBU.

ZAGREB 1914.
TISKOM HRV. KATOL. TISKOVNOG DRUŠTVA.

Ordinariatus Archidioecesis Zagrabiensis.

Nrus. 379.

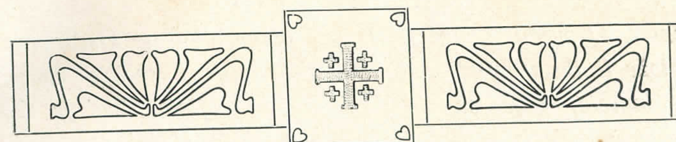
Nihil obstat.

P. Vendelinus Vošnjak,
censor.

Imprimatur.

Datum Zagrabiae, die 10. Ianuarii 1914.

Dr. Gustavus Baron, m. p.
Vicarius Generalis.

Predgovor.

Mili čitatelju!

Evo Ti lijepe knjižice, koja Ti nosi pozdrav iz domovine našeg dobrog Spasitelja. Ona će Ti pripovijedati, kako je tamo, a pokazati će Ti i ljepša i znamenitija mjesta. Možda će Ti se u srcu pobuditi želja: O kad bi i ja mogao sve ovo na svoje oči vidjeti, kad bi i ja mogao izljubiti ova sveta mjesta.

Evo Ti prelijepe zgode! Mjeseca rujna ove godine 1914., polazi onamo prvi puta hrvatsko hodočašće. Ako možeš, a ti mu se pridruži. Znaj, da ne ćeš požaliti ni troška a ni truda. — Tamo se srce više diže k Bogu; tamo Bog jasnije govori duši i prije uslišaje svaku molitvu. Ne možeš li ove godine, a ti se spremaj, jer će naskoro poći drugo hodočašće.

Još Ti nešto imadem reći, premili čitatelju!

Znadeš li, da je domovina našeg milog Spasitelja u turskim rukama, da Turci njom gospodare. A kako se Turčin drži spram nas i našim svetinjama, možeš i sam

znati. U svetoj Zemlji je najveće blago čitavog kršćanstva. Može li ikoje mjesto katoliku biti milije i svetije, negoli je mjesto, gdje se Spasitelj rodio; mjesto, kud je On hodao; gdje je molio, trpio i umro. Nu slušaj što ću ti reći! Moralo se na tim mjestima podignuti dostojne kuće Božje. Danas ih treba uzdržavati. Potreban je i dovoljan broj svećenika i redovnika, koji će tude dostojno Boga hvaliti i slaviti. Sveta mjesta valja čuvati i hodočasnicima dijeliti duhovne milosti i utjehe. Treba uzdržavati škole, da djeca rastu u mudrosti i ljubavi Božjoj. Valja se brinuti za bolesne, nemoćne i siromahe, kojih ima osobito mnogo, jer je zemlja većinom nerodna i pusta.

Evo, iz ovih razloga moramo svetoj Zemlji pomoći. Čuvari njezini — oci franjevci — koji tamošnje svetinje već 7 stoljeća čuvaju, obraćaju se na sve strane svijeta i mole milodare za one svetinje! Crkvena je oblast naredila pače i neke pobožnosti u korist sv. Zemlje. U mnogim su krajevima postavljeni neki oci franjevci kao komisari t. j. namjesnici sv. Zemlje. Dužnost im je, da šire pobožnost prema sv. Zemlji, i da sakupljaju milodare pa da ih šalju u Jeruzalem za uzdržavanje sv. Groba i drugih tamošnjih svetišta. Svatko, ko dade što za svetu Zemlju postaje član pobožnoga društva »Vojske sv. Križa« te dobiva mnoge i neizrecive milosti. Postaje dionik oko 30 tisuća sv. misa na godinu i svih molitava i dobrih djela, što ih na onim najsvetijim mjestima vrše hodočasnici, tamošnji redovnici i vjernici.

Pobožno društvo »Vojska svetog Križa« ponešto je rašireno i u našoj domovini. Imademo već u mnogim mjestima svoje povjerenike, koji milodare sakupljaju i ovamo šalju. Znadeš li Ti za kojega takvog povjerenika, daj mu po mogućnosti dar za domovinu našeg dragog Spasitelja. Ako li u Tvom kraju nema takovog povjerenika,

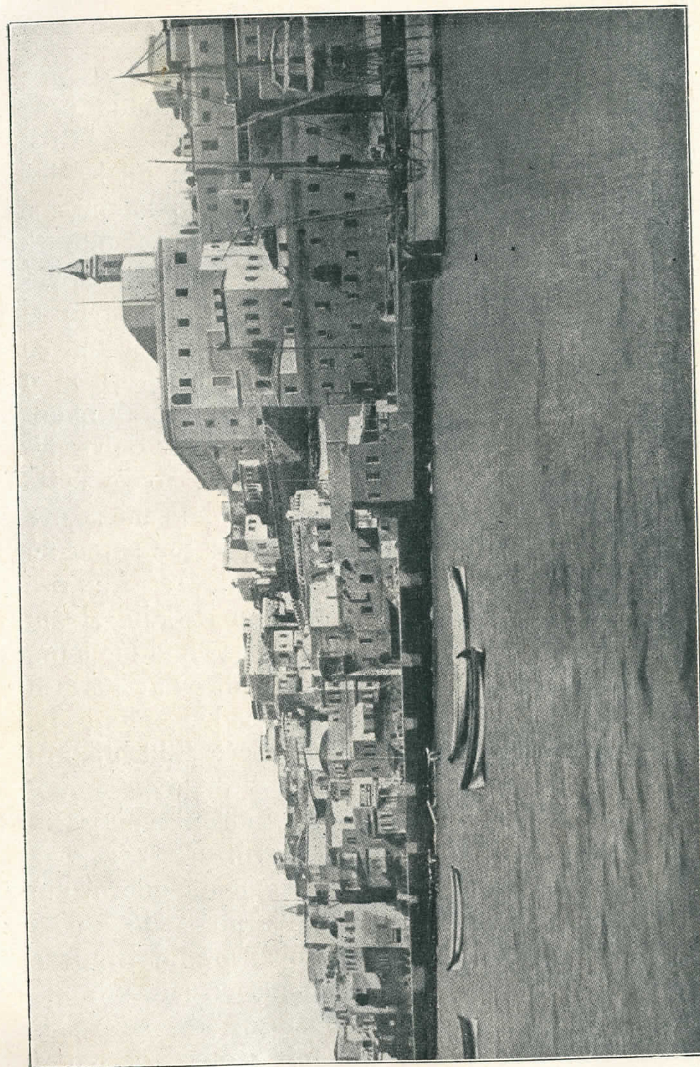
a Ti Tvoj dar pošalji sam poštom na: ***Komisarijat sv. Zemlje, Zagreb.*** *Ne bi li i Ti mogao biti povjerenik? Imadeš li volje, javi se Komisarijatu, pa ćeš dobiti potrebne upute.*

Ako zaboravim tebe Jeruzaleme,
neka bude zaboravljena desnica moja.
Jezik moj neka se prilijepi na usnice,
ako se ne budem sjećao tebe. *Psalam 136.*

Komisarijat sv. Zemlje,
Zagreb, Kaptol 9. Franjevački samostan.

Jafa.

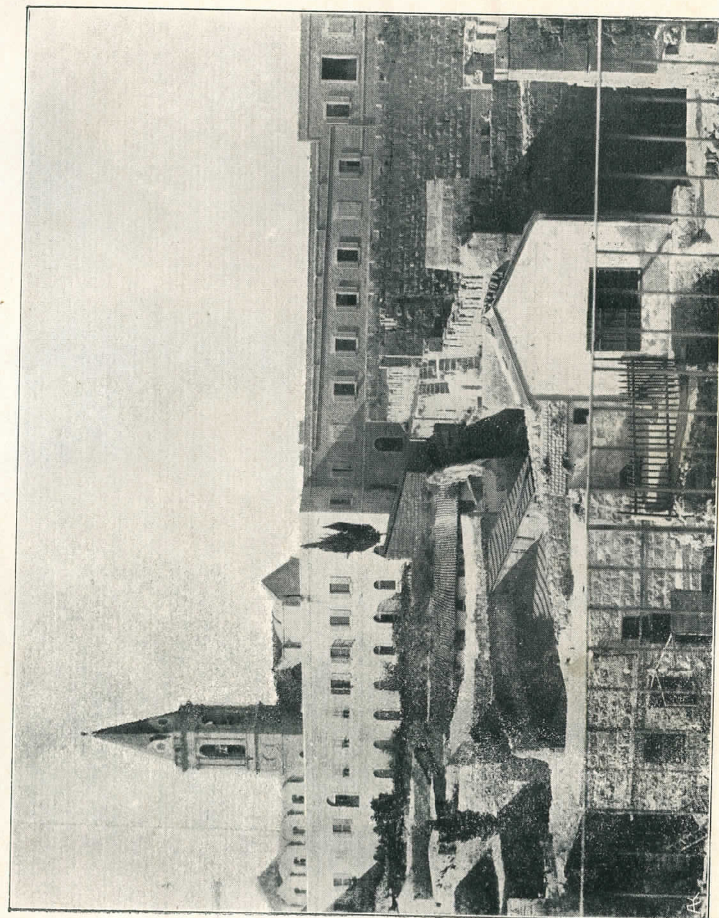
Jafa je prastari grad. Znamenit iz sv. povijesti. Ovdje se ukrcao prorok Jona, ne htijući ići u Ninivu. Ovdje se iskrcavalo cedarsko drvo sa Libanona, za gradnju Salamonova hrama. U Jafi je Petar uskrisio Tabitu, stanovao je u kući Simona kožara, te imao viđenje, da pođe navještati evanđelje poganima. Jafa je znamenit zbog svoje luke, te se spominje u raznim ratovima: sa Rimljanima, Muhamedancima, križarima i Egipćanima. Jafa se nazivlje ulazom u sv. Zemlju. Do 12 puta posve razorena, opet je sagrađena. U novije doba znamenito je zauzeće toga grada po Napoleonu, dne 3. siječnja 1799. Spominje se i užasni pokolj, kojeg je on pripravio braniteljima toga grada. Mala ova luka puna je opasnosti i posve zapuštena, jer u njoj ima mnogo grebena, koji strše iz vode, te tamo mogu pristajati samo manje lađe. Govori se, da će biti naskoro sagrađena nova moderna luka. U Jafi nalazi se na brdu franjevački samostan, hospicij (kuća, u kojoj hodočasnici dobivaju stan i opskrbu besplatno), franjevačka pučka škola, a i raznih drugih škola, koje pripadaju drugim družbama. Imade latinska župna crkva tik uz samostan, posvećena je sv. Petru; tko tamo izmoli Očenaš i Zdravo Marijo dobiva potpuni oprost. Nalazi se još i kuća Simona kožara i grob Tabite, na koji dolazi na hiljade hodočasnika. Jafa znači „lijepa“, jer je doista lijepa zbog lijepog položaja i prekrasnih voćnjaka naranča.

Sl. 1. Jafa, gdje se iskrcavaju putnici, kad idu u Jeruzalem.

Jeruzalem.

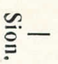
Grad stoji na brdovitom tlu. Imade osam vrata, jedna od ovih zovu se zlatna vrata, ta su zazidana. Dvije ceste, koje se križaju dijele cijeli grad na 4 četvrti. Ulice su uske, zapuštene, ponajviše stubama providjene. Grad broji oko 80 hiljada stanovnika, od ovih je preko polovice Židova. Turaka ima oko 12 hiljada. Ostalo su kršćani, i to katolici (5 hiljada), a drugi su nesjedinjeni Grci, Rusi, Armenci, Kopti, Jakobiti, Abesinci i protestanti. U Jeruzalemu nalaze se tri franjevačka samostana i to: Sant Salvatore, ovdje je sjedište Čuvara sv. Zemlje, to je jedini infulirani gvardian franjevaca, t. j. koji može svečanu sv. misu služiti kao biskup; zatim samostan sv. Groba i samostan bičevanja. Ovi franjevci upravljaju latinskom župom, a obavljaju službu i u drugim svetištima. Osim toga imadu jednu veliku školu, 2 sirotišta sa 60 dječaka i sa 60 djevojčica; veliko sjemenište; veliki mlin; pekarnu, u kojoj se svaki dan ispeče 600 hljebova kruha, što se podijeli među siromahe. Imadu gostinjac (Casa nuova) to je kuća u kojoj 200 hodočasnika dobije opskrbu prvih 14 dana svog boravka besplatno, primaju se samo dobrovoljni milodari. Imadu također ljekarnu i još neke dobrotvorne uredbe. Sve to opskrbljuju franjevci od milodara, da hodočasnicima i sirotinji pomognu. Sveta je dakle dužnost, da se za tu stvar svatko zauzme, te im svojim darom u pomoć priskoči.

Sl. 2. Franjevački samostan sv. Otkupitelja (Sant Salvatore).

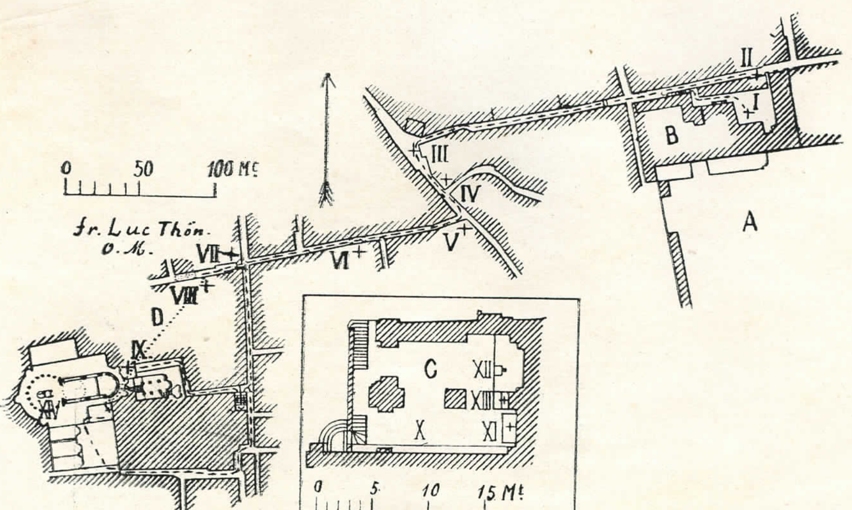

Sl. 3. Jeruzalem s Maslinske gore. (Sa istoka).

Sion.

Omarova m

Sl. 4. Nacrt križnog puta

(1 cm. u nacrtu je 50 m. u naravi).

A) Brdo Morija.
B) Tvrđa Antonija.
C) Kalvarija (22 mm. u nacrtu jest 15 m. u naravi).
D) Prvašnji put, sada kućama zatvoren.

Rimske brojke naznačuju mjesto dotične postaje.

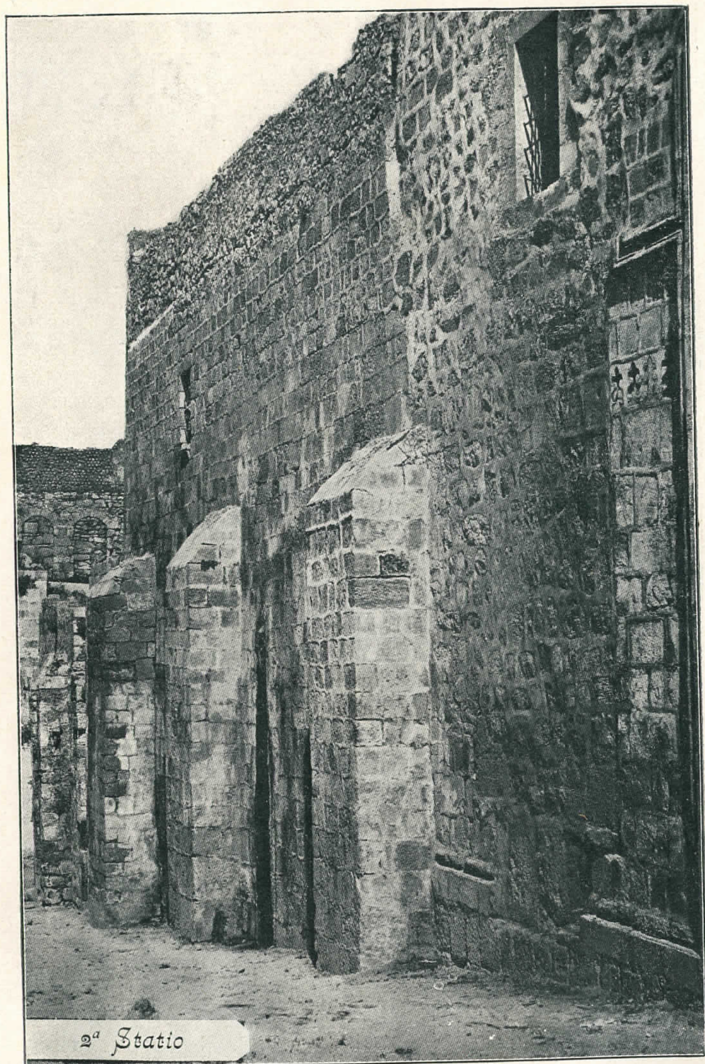
Križni put.

Prečista Djevica Marija običavala je nakon Isusove smrti obilaziti mjesta, kud je On nosio svoj teški križ. Za njenim primjerom povedoše se i drugi vjernici, te tako nastade pobožnost križnoga puta. Tečajem čitave godine svaki petak u 2 sata popodne dolazi iz samostana sv. Otkupitelja skupina franjevaca, da obavljaju križni put. Njima se pridruže i drugi vjernici. **I. postaju** (sl. 5.) nalazimo u kuli Antonijevoj, gdje je danas turska vojarna.

Kad se izađe na ulicu, i krene na desno prema istoku, eto nas kod **II. postaje.** U zidu vide se tragovi vratiju, do kojih je vodilo 28 stuba, po kojima je Isus češće uzlazio i silazio. — Kršćani su ih nazvali svetima. Te se stube nalaze u Rimu kod lateranske crkve. — Ovdje je Isus uzeo križ na svoja ramena, da ga ponese na Kalvariju. — S druge strane ulice, baš nasuprot drugoj postaji, nalaze se željezna vrata, koja vode u mjesto šibanja, nad kojim je već u prastaro doba bila podignuta crkvica. Kad se uniđe na vrata, dođe se u dvorište, koje je dio ruševina stare crkve. Sdesna je kapela bičevanja (sl. 7.) — veliki oltar je na onom mjestu, gdje su vojnici Isusa nemilo izbičevali. Slijeva je novo podignuta kapela osude Isusove (sl. 8.) na onom mjestu, koje se zvalo *Litostrotos* ili *Gabata*. Tu se vidi nešto od pločnika, koji je Spasitelj okrvavio svojom svetom krvlju. — Uz ove kapele je treći franjevački samostan i mali gostinjac.

Sl. 5. Prva postaja; mjesto, gdje je Isus odsuđen.

Sl. 6. Druga postaja; mjesto, gdje je Isus uzeo na se križ.

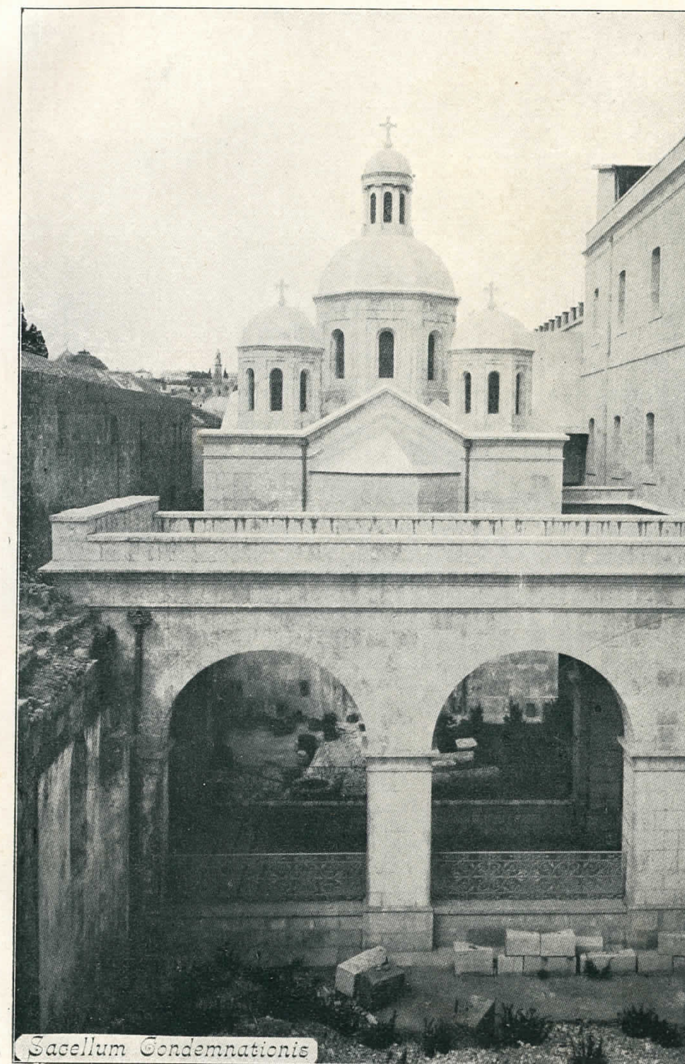

Sl. 7. Kapela bičevanja.

Crkva „Ecce homo“.

Kad izađemo iz mjesta bićevanja i krenemo desno, vidjeti ćemo luk preko ulice. U 14. vijeku uzidana su u nj dva kamena, na kojima su stajali Isus i Pilat, kad ga je Pilat pokazao Židovima, riječima „Ecce homo“. Od onda se i taj luk zove „Ecce homo“. Tu je samostan Sionskih sestara, duhovnih kćeri o. Alfonsa Ratisbone, koji se od židovske vjere obratio na kršćanstvo g. 1842. Osobito je nastojao da od Židova odvrati kaznu ruke Božje, te je g. 1863. sagradio samostan. U njem se nalaze pokrštene Židovke, koje pobožnim glasovima pjevaju Bogu slavu. Crkva je tamna, što ugodno djeluje na pobožnost (sl. 9.). Ovdje se časti mjesto, gdje je Pilat ranjenog Isusa pokazao Židovima, riječima: Ecce homo — Evo čovjeka. Na velikom oltaru je prekrasan bijeli mramorni kip, — Isus izranjen, zaogrnut plaštem i trskom u ruci, s trnovom krunom na glavi.

Polazeć dalje tom ulicom dođe se u ulicu Wád. S desne je strane austro-ugarski gostinjac, a s lijeve **III. postaja**. Tu je Isus prvi put pao pod križem. Ovdje je kuća sjedinjenih Armena. Pred nekoliko godina naišli su na temelje stare crkve, te su nad njom sagradili novu crkvu. U dolnjoj crkvi vide se tragovi nogu bl. Djevice Marije. Krenemo li ulicom Wád južnim pravcem, to ćemo jedva 35 m. od III. postaje doći do **IV. postaje**, gdje je Isus susreo svoju Majku.

Sl. 8. Kapela odsude Isusove.

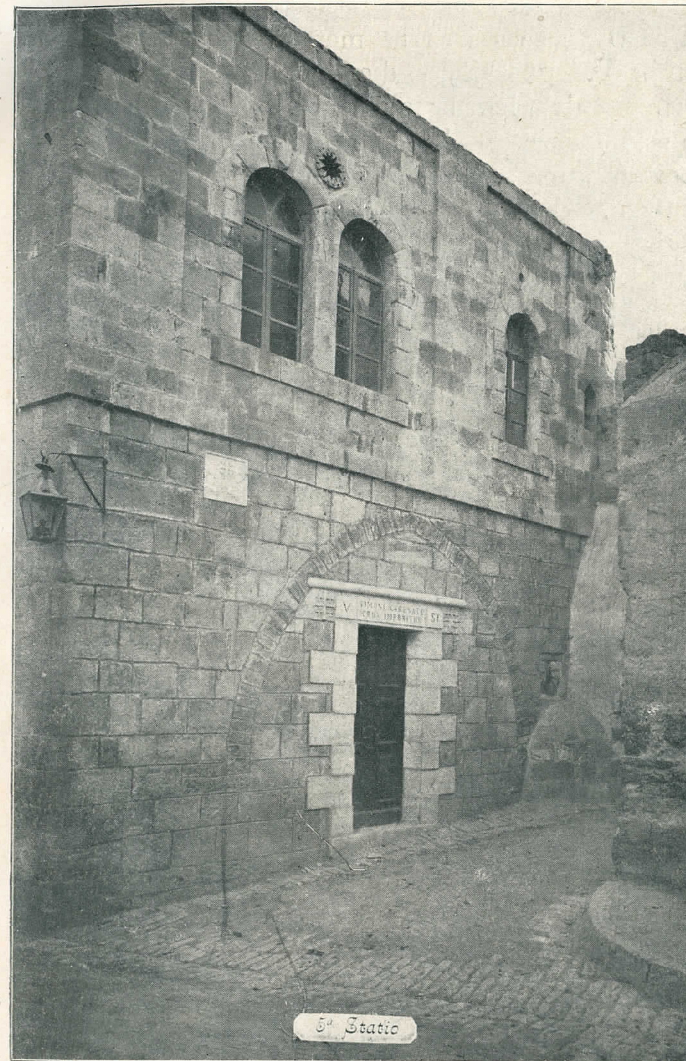
Sl. 9. Crkva „Ecce homo“ sijonskih sestara.

Sl. 10. Treća postaja; mjesto, gdje je Isus prvi put pao pod križem.

Sl. 11. Četvrta postaja, gdje je Isus susreo svoju Majku.

Sl. 12. Peta postaja, otkuda je Simon Cirenac pomogao Isusu križ nositi.

Dvadeset i tri metara od ove postaje stoji **V. postaja,** gdje natjeraše Simona Cirenca, da Isusu pomogne nositi križ. Franjevcima je pošlo za rukom, da za dobar novac kupe tu kuću, te su tamo sagradili kapelu. U njoj su u naravnoj veličini kipovi Isusa i Simona kako mu pomaže nositi križ.

Iz ulice Wád dolazi se u ulicu žalosti ili kršćansku ulicu. Osamdeset i šest m. daleko nalazi se **VI. postaja,** gdje je kuća Veronike, koja je Isusu pružila rubac, da si otare znoj, a Isus je ostavio na rupcu otisnut svoj obraz. Tu je kapelica sjedinjenih Grka, koji su kuću g. 1883. kupili. Rubac Veronikin nalazi se u Rimu u crkvi sv. Petra. Ovamo ga sama sv. Veronika donijela. 60 koraka dalje bila su t. zv. sudbena vrata. Ovdje su po običaju još jednom proglasili osudu Isusovu objesiv je na kameniti stup. To je ujedno **VII. postaja,** koja nas sjeća, kako je Isus pod teretom naših grijeha po drugi puta pao. God. 1875. sagradiše tu franjevci malu kapelu, u kojoj se nalazi taj stup 75 cm. debeo, a 7 m. visok. Nekoliko koraka naprijed je mjesto gdje je Isus zaplakanim ženama rekao: „Kćeri jeruzalemske, ne plačite nada mnom, već nad sobom i djecom svojom“. To je **VIII. postaja.** Da odavle dođemo do IX. postaje, gdje je Isus treći puta pao pod teškim križem, trebamo više kuća obići. To su vrata od koptske crkve. Onaj stup kraj vrata označuje od starine **IX. postaju.**

Sl. 13. Šesta postaja, gdje je Veronika dala Isusu rubac, da si njim otare znoj s lica.

Sl. 14. Sedma postaja, gdje je Isus drugiput pao pod križem.

Sl. 15. Kapela na sedmoj postaji iznutra.

Sl. 16. Osma postaja, gdje su žene plakale za Isusom.

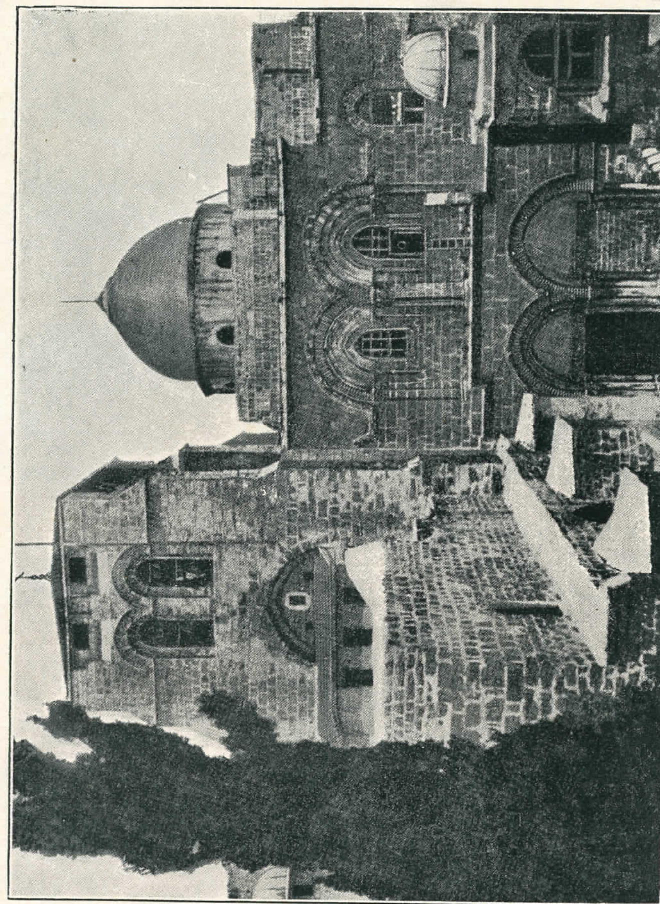
Sl. 17. Deveta postaja, gdje je Isus trećiput pao pod križem.

Crkva sv. Groba — Kalvarija.

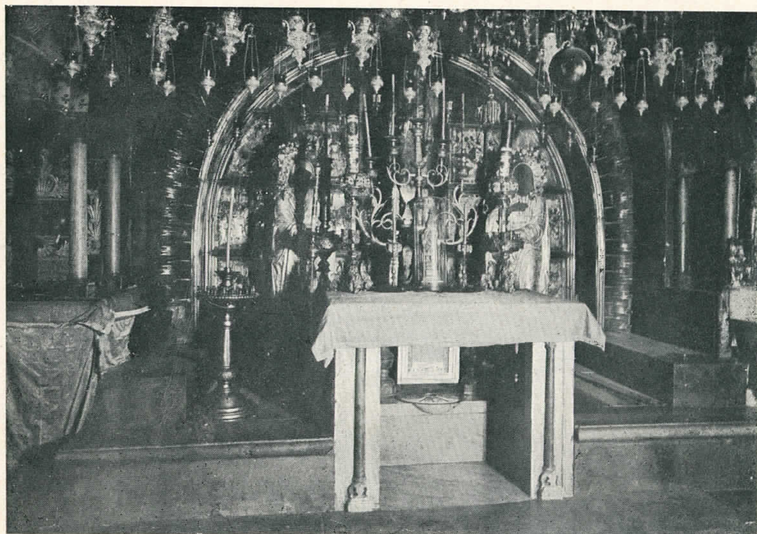
S desna vidimo t. zv. „francusku kapelu“. To je mjesto, gdje su bl. Dj. Marija, Marija Magdalena i sv. Ivan stajali, dok su Isusa pribijali na križ. S lijeva stoji toranj iz 12. stoljeća, kojeg su morali sniziti za jedan kat, jer je bila pogibelj, da se ne sruši. Pročelje je inače lijepo izrađeno, nu trebalo bi, kao i cijela crkva, temeljita popravka. U crkvu vode dvoja velika vrata. Desna su g. 1808. Turci zazidali.

Iza vrata na desno vodi 18 stuba na Kalvariju. Ona je razdijeljena na dvije lađe. Desna je katolička, a lijeva grčka. To je mjesto na kom je Isus izvršio djelo otkupljenja Sav izmoren dolazi On, te mu s tijela svlače odijelo, pružaju mu ocat pomiješan sa žuči. To je **X. postaja** križnog puta. Nekoliko koračaja dalje jest oltar na mjestu, gdje su Isusa prikovali na križ, to je **XI. postaja**. U lijevoj lađi stoji grčki oltar na mjestu, gdje bi Isus podignut na križu — **XII. postaja**. Između oltara propinjanja i uzdizanja na križ nalazi se treći oltar, koji je posvećen žalosnoj Majci Božjoj. Na tom oltaru nalazi se slika žalosne Majke Božje. Ovdje se stupa na mjesto, gdje je presv. tijelo Isusovo s križa skinuto i u krilo Djevice Majke položeno. To je **XIII. postaja**.

Kapela sv. Groba. Nekoč je sv. grob pokrivao naravni kamen brda Kalvarije. Carica Jelena dala je tlo tako poravnati, da su se mogle podići dvije kapele. Danas su od pećine samo četiri mramorom bogato prekrivena zida.

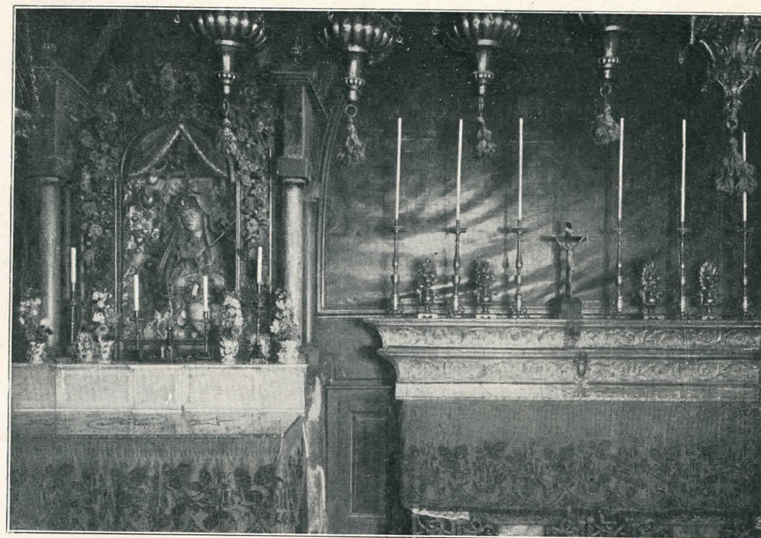
Sl. 18. Pročelje bazilike sv. Groba.

Sl. 19. Dvanaesta postaja, gdje je bio usađen Isusov križ.

R. Klanjamo ti se Kriste, i blagoslivljamo te.

O. Jer si po križu svojem ovdje otkupio svijet.

Sl. 20.

Trinaesta postaja, gdje je Majka primila na krilo svog mrtvog Sina.

Jedanaesta postaja, gdje je Isus pribijen na križ.

Sveta Majko rane tvoga
Sinka za me raspetoga,
U srce mi utisni.

R. Probodoše ovdje ruke moje i noge moje.

O. Prebrojiše sve kosti moje.

Deseta postaja je 5 koračaja pred jedanaestom.

Anđeoska kapela.

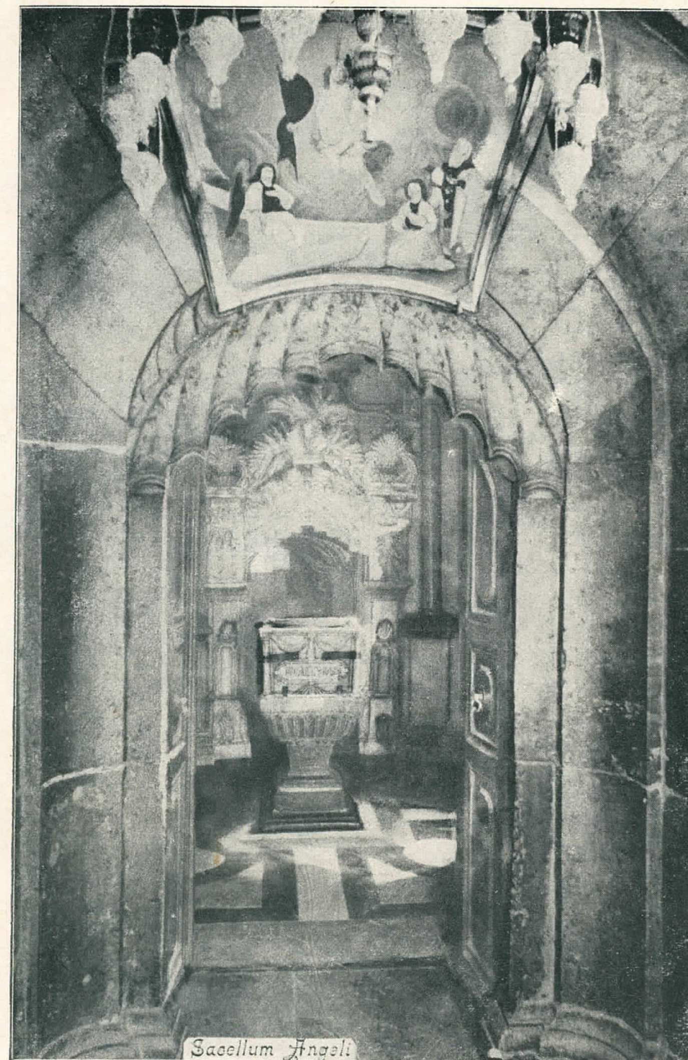
Kroz uska vrata ulazi se u maleni prostor, gdje se anđeo ukazao pobožnim ženama sjedeći na kamenu, kojega je odvalio od groba te navijestio, da je Isus uskrsnuo. Komad od onog kamena stoji u lijepom mramornom stalku usred kapele. Kroz vrlo niska vrata ulazi se u sv. Grob. On je prekrasno rasvjetljen uljenicama. Nad sv. Grobom su tri slike Uskrsnuća: katolička, grčka i armenska.

Oltar Magdalene.

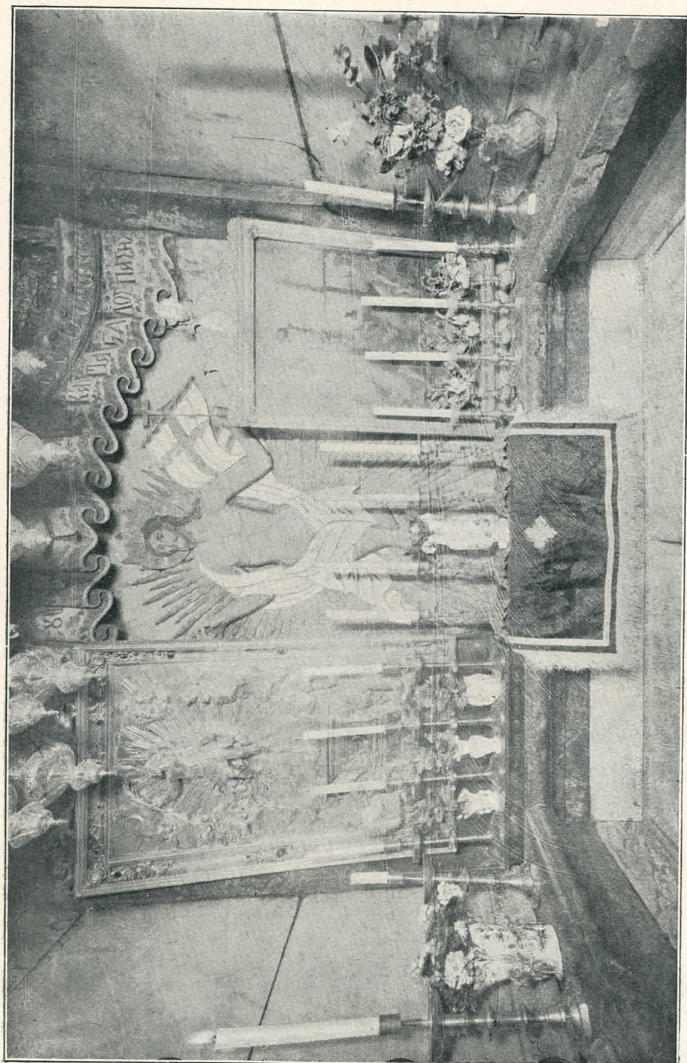
Kad izađeš iz kapele sv. Groba lijevo stoji oltar na uspomenu ukazanja Isusova Magdaleni. Oltar je posjed katolika.

Kapela ukazanja.

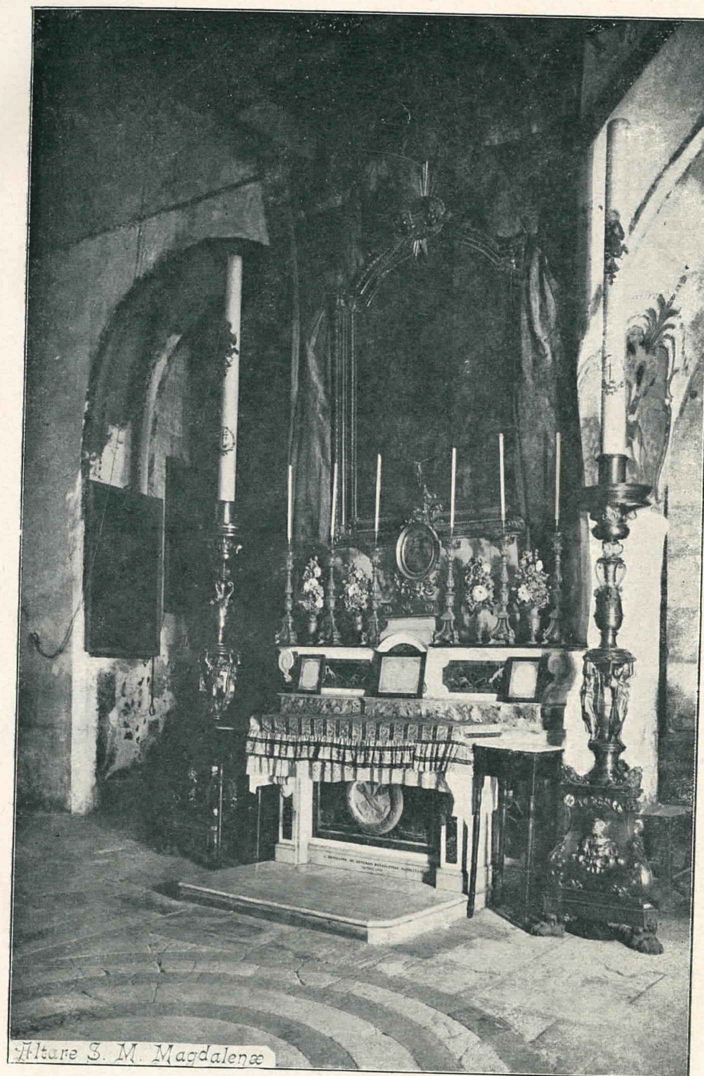
Iza oltara Magdalene vode četiri stube u kapelicu koja naznačuje mjesto, gdje se Isus ukazao svojoj presvetoj Majci. Na evanđeoskoj strani nalazi se oltar, gdje se čuvao komad sv. križa, koga su Armenci oteli. S lijeve strane čuva se komad stupa 97 cm. visok, na koji su Isusa kod bičevanja svezali. Čuvar ga sv. Zemlje na veliki petak otvara i izlaže na štovanje. Isto biva i kad je više hodočasnika (na našoj slici je izložen). Iza kapele sv. Groba nalazi se franjevački samostan, u kom stanuju čuvari sv. Groba oci franjevci.

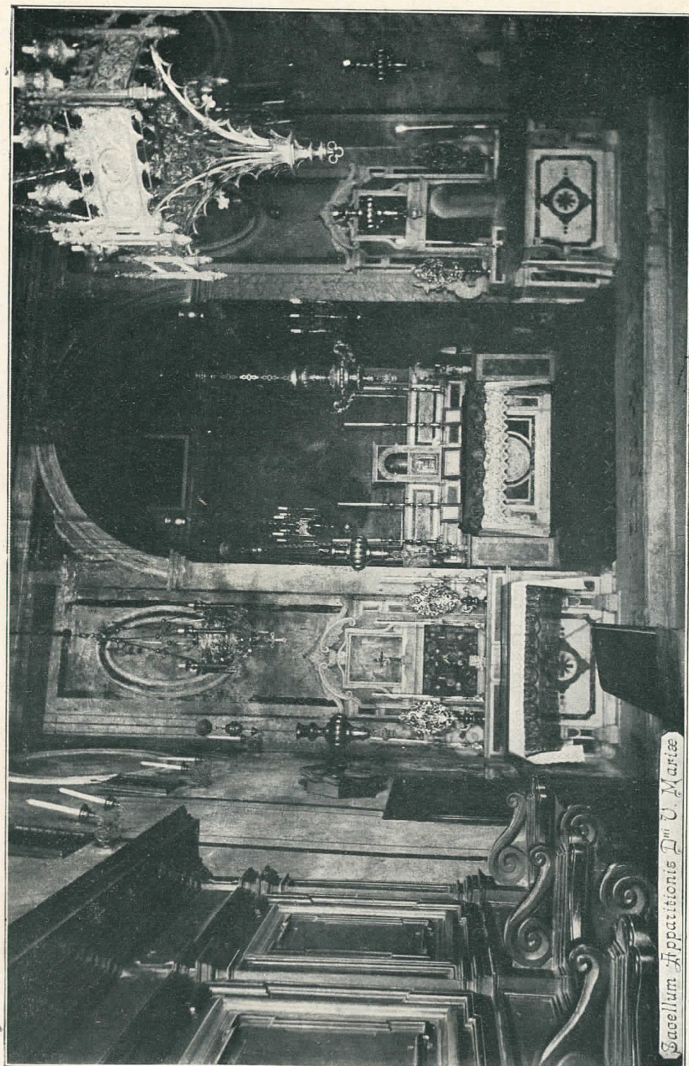
Sl. 21. Anđeoska kapela, predvorje sv. Groba.

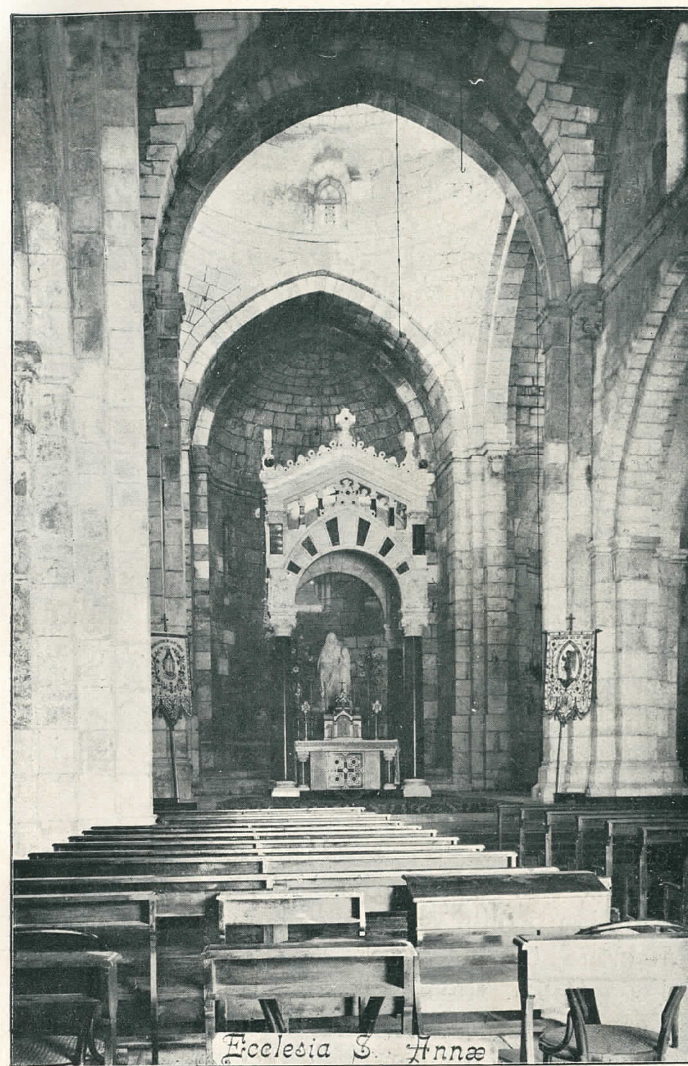
Sl. 22. Gospodinov Grob.

Sl. 23. Oltar sv. Magdalene; mjesto, gdje se Isus poslije uskrsnuća ukazao sv. Magdaleni.

Sl. 24. Kapela ukazanja; mjesto, gdje se Isus poslije uskrsnuća ukazao svojoj Majci.

Sl. 25. Crkva sv. Ane.

Crkva sv. Ane (sl. 25.).

Ova je crkva popravljena g. 1878. Po veličini je druga u Jeruzalemu. Leži kod gradskih vratiju prema Jozafatskoj dolini. U njoj se za službu Božju brine kongregacija alžirskih otaca, koji se zovu „bijeli oci". Oni odgajaju armensko-katoličke misionare. Na ovome je mjestu stajala kuća Joahima i Ane, a po staroj predaji ovdje je rođena Djevica Marija. U donjoj crkvi (kripti) nalazi se jedan oltar na čast neoskvrnuto Začete, a drugi na čast rođenja Marijina.

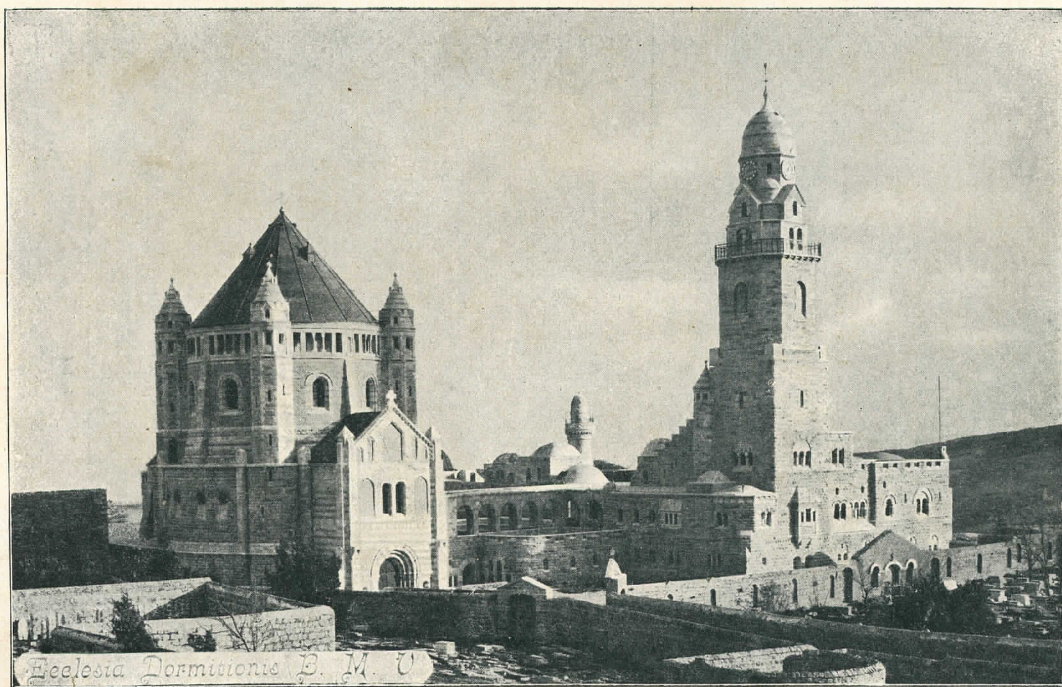
Odavle se dolazi do **Ovčijeg jezera.** Tude je Isus ozdravio 38-godišnjeg bolesnika.

Usnuće Marijino.

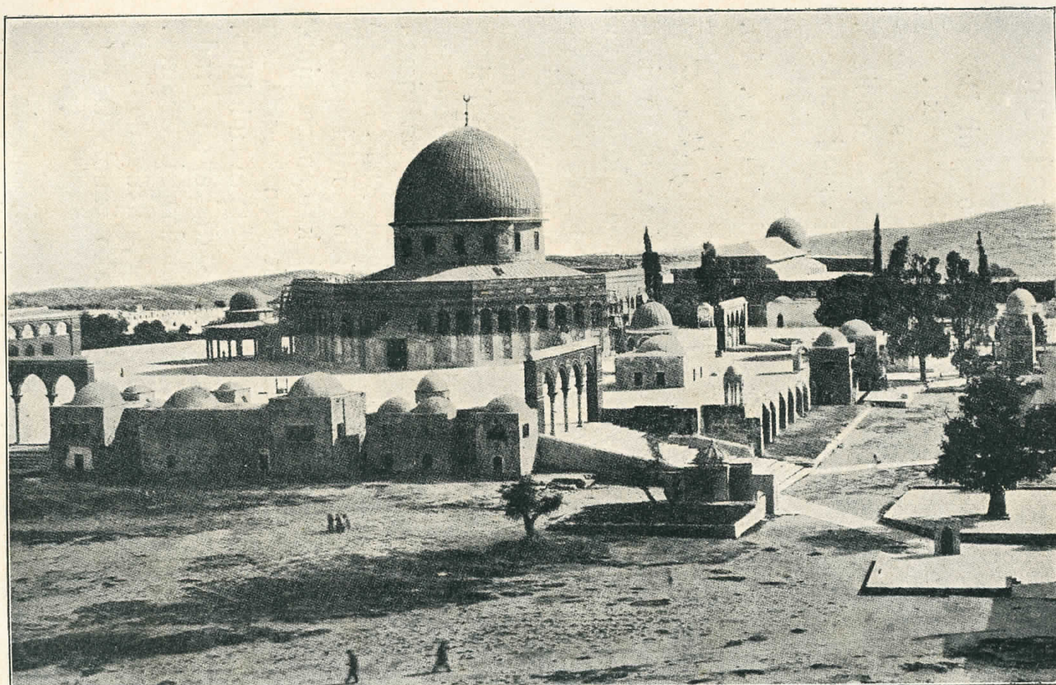
Njemački car Vilim II. pošao je u Jeruzalem g. 1898., te tom zgodom namjeravao od Turaka kupiti prostor t. zv. Cenakulum t. j. mjesto na kom je Isus slavio zadnju večeru. To mu nije pošlo za rukom, već je kupio od Turaka zemljište tik uz Cenakulum, o kome govori predaja, da je tamo stajala kuća sv. Ivana u kojoj je boravila Dj. Marija nakon smrti Isusove, a ondje i umrla. To se mjesto zove „Dormitio" ili usnuće bl. Dj. Marije. Njemačko društvo sv. Zemlje u Kölnu, sagradilo je prekrasnu crkvu po nacrtu kölnske katedrale. Posveta crkve obavljena je 10. travnja 1910. na najsvečaniji način. Posveti su prisustvovali uz mnoštvo njemačkih hodočasnika princevi Eitel, Gjuro i Konrad. Uz crkvu nalazi se veliki benediktinski samostan, koga su ti redovnici zaposjeli 21. ožujka 1906.

Sl. 26. Mjesto, gdje se je rodila bl. dj. Marija u kripti crkve sv. Ane.

Sl. 27. Crkva „Usnuća bl. dj. Marije“ na Sionu.

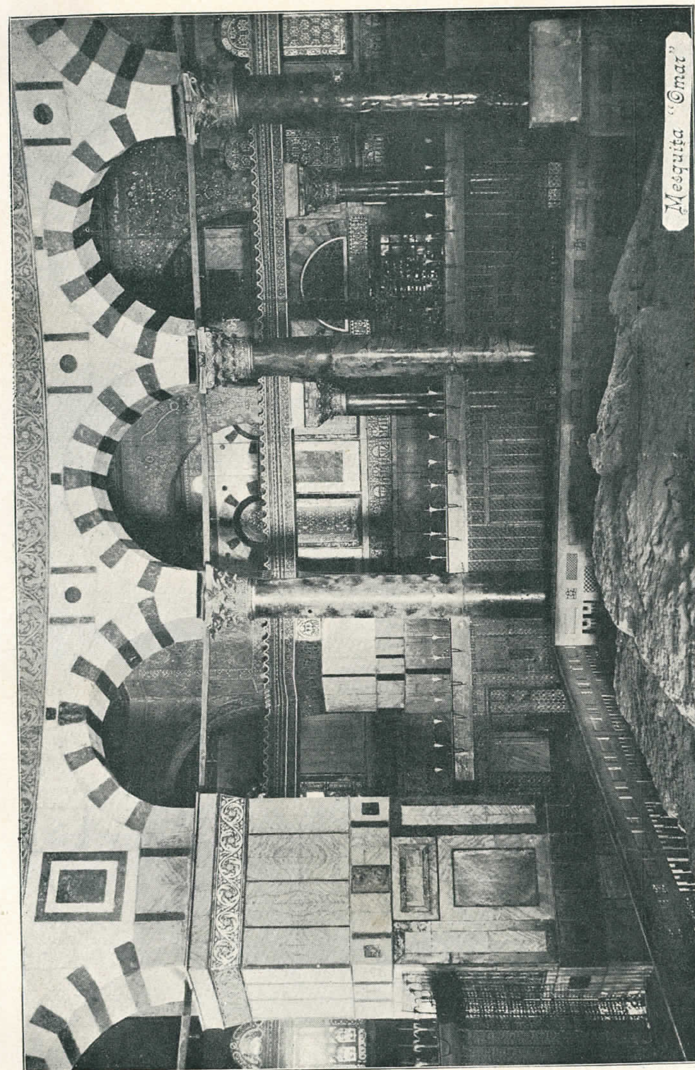
Sl. 28. Omarova mošeja; mjesto, gdje je bio židovski hram, u kom je Isus mnogo naučao i čudesa činio.

Hramski trg sa Omarovom mošejom.

Na ovom je mjestu po zapovijedi Božjoj htio Abraham da žrtvuje svoga sina Izaka. — Ovdje je Salamon sagradio hram, koji su razorili Kaldejci, a Nehemija ga ponovno podigao. U ovom je hramu božanski Spasitelj mnogo naučao i mnoga čudesa činio.

Ovaj hram je rimski vojvoda Tito g. 70. razorio. Na tome mjestu stoji sada Omarova mošeja. Oblik te mošeje je osmerokut, sa četiri strane nalazi se po osam stepenica u nutrinu. Ti ulazi urešeni su sa lukovima, koje Turci nazivlju „vaga", tezulja. Njihovo je uvjerenje, da će se tamo vagati duše. Nad mošejom nalazi se kupula, a pod njom u nutrini velika udubina u kojoj se nalazi nekakvi nepravilni kamen. Taj je kamen u velikoj časti kod Turaka. Kad se dulje taj kamen promatra opaža se na njemu kao otisak noge. Turska predaja kaže, da se je Muhamed na svom konju htio podići prema nebu. Dok se dizao, dizao se i kamen za njim, Bog zapovijedi Gabrijelu, da kamen zadrži, on ga nogom potisne, a od toga eto ta udubina. U toj se mošeji čuvaju i dvije dlake od brade Muhamedove i barjak Muhamedov i Omarov. Premda je ovo turska mošeja, ipak dobivaju katolici ovdje potpuni oprost, ako izmole Očenaš i Zdravu Mariju.

Južno od Omarove mošeje stoji mošeja tako zvana: El Aksa, koja je njekoć bila crkva Prikazanja bl. Dj. Marije u hramu.

Sl. 29. Omarova mošeja iznutra.

Sl. 30. Mošeja „El Aksa“ prije kršćanska crkva „Prikazanja bl dj Marije“, sagrađena od cara Justinijana I. u 6. vijeku.

Sl. 31. Salamonove zidine hramskog trga, gdje Židovi svaki petak oplakuju propast hrama i svog naroda.

Getsemanski vrt.

Malenim, uskim vratima dolazi se u Getsemanski vrt. U njem se nalazi osam starih maslinovih stabla, koja imadu obujam od 6—8 m. Akoprem ova stabla nijesu iz vremena Kristova, ipak potječu iz korjena onih stabala, koja su onda ovdje stajala. Ovo mjesto od g. 1681. pripada franjevcima, te je sada pretvoreno u lijepi cvjetnjak. Hodočasnici dobivaju ondje od vrtlara raznog cvijeća i ružica od kojih se osobito ističe t. zv. „mukokazno cvijeće“ (Passionsblume). Dobivaju tamo također i maslinove grančice; dočim se ulje i maslinova zrnca dobivaju u samostanu presv. Otkupitelja. Oko vrta smještene su postaje sv. križnog puta. U jednom hodniku vidi se Bass relief od Canove ili njegovog učitelja Forretia, koji nam predočuje Isusa kako moli u Getsemanu. Pošto je Isus ovdje započeo svoju muku, to vrlo rado dolaze amo hodočasnici, te se moleći križni put duhom upravo zanesu u molitvu. U zidu izvana opaziti ćemo okrajke jednog stupa, koji označuje mjesto Judina izdajstva. Prema vratima vrta opažamo jedan veliki kamen, koji označuje, gdje su apoštoli spavali dok se Isus molio.

Ima ih, koji dokazuju, da su to one iste masline, koje je Isus zalio svojim krvavim znojem. Bile iste ili mladice iz korijenja onih, svakako su svete. Katolici u velike cijene ulje od tih maslina kao i krunice načinjene od njihovih koštica. Oboje se dobiva kod Komisarijata sv. Zemlje u Zagrebu.

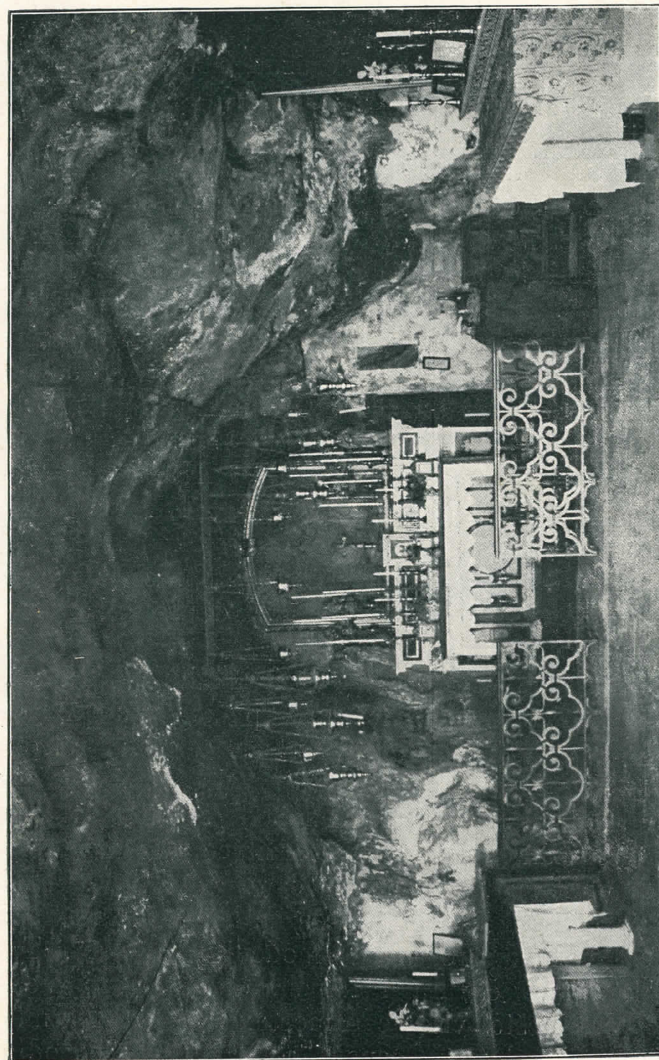
Sl. 32. Maslinski vrt.

Spilja smrtnoga straha.

To je jedino mjesto, koje se je upravo onako uščuvalo kako je to bilo za vrijeme Isusovo. Ta je spilja jajolika oblika. Duga je 7 m., široka 9 m., 3 ½ m. visoka. U ono vrijeme je služila za spravljanje vrtlarskog oruđa, preše za masline itd. Isus je često onamo zalazio, da u samoći moli. Često je cijele noći proboravio u molitvi. U nutarnjosti nalaze se četiri žrtvenika. Glavni žrtvenik imade natpis, koji nas sjeća na Isusovu smrtnu borbu, te glasi — „Znoj njegov bijaše kao kaplje krvi, koje padaše na zemlju“.

Kao Getseman, tako i taj dio pripada katolicima, a vlasništvo je otaca Franjevaca. Ova spilja zove se doduše: spilja smrtnoga straha, no nije se ovdje Spasitelj krvavim znojem znojio uoči svoje gorke muke. Mjesto Njegova krvavog znojenja je u maslinskom vrtu. Tu je u staro vrijeme stajala lijepa crkvica, koju su Perzijanci a onda Turci razorili, a kršćani opet sagradili. Najzadnje su je Turci g. 1219. tako sravnili sa zemljom, da se do g. 1909. nije znalo ni gdje je stajala. Tad su Franjevci srećom našli njene stare temelje i misle je nanovo podignuti. Zato im treba pomoći.

Tik uz Getseman nalazi se crkva groba Marijina. Ta je crkva često bila razorena i nanovo podignuta. Danas je vlasništvo nesjedinjenih Grka. Uz crkvu vide se vrata, na koja se ulazi u ovu spilju.

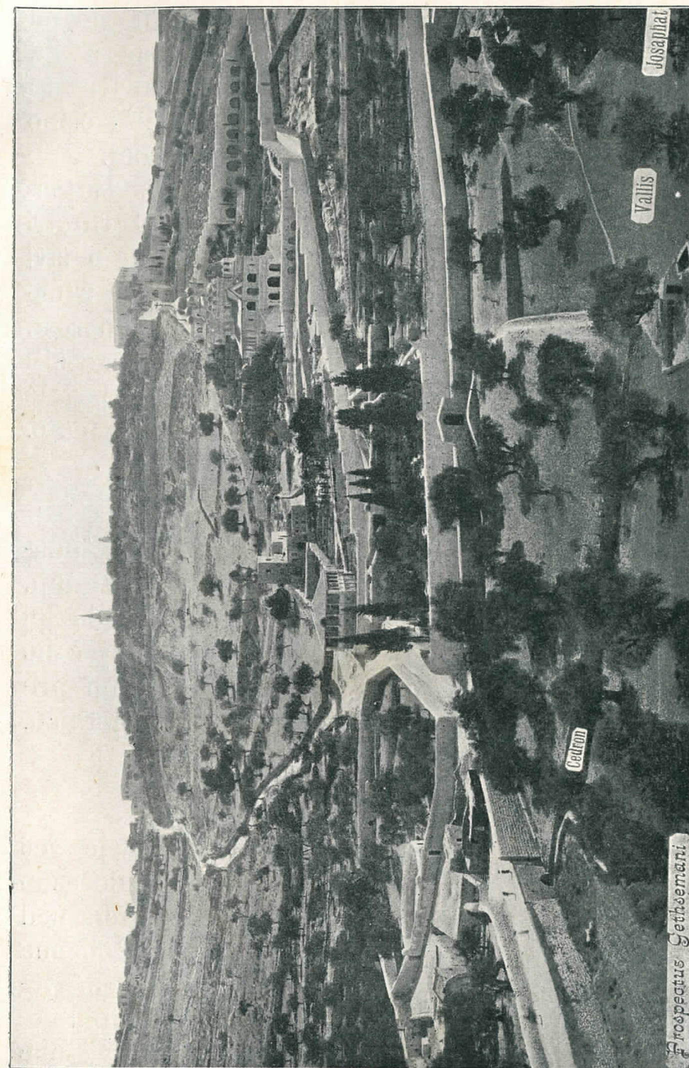
Sl. 33. Spilja smrtnoga straha.

Maslinsko brdo.

S istočne strane Jeruzalema diže se ovo brdo. Na podnožju vidimo najprije Grob bl. Dj. Marije Glavna vrata su iz križarskih vremena. Kad stupiš unutra, spuštaš se po 48 stuba, dok s desna ne opaziš oltar za kojim je grob bl. Djevice. Trebaš se dobro prignuti, da uđeš u sam grob, koji je bijelim mramorom obložen. Prem je to sv. mjesto nažalost vlasničtvo nesjedinjenih Grka, mi dobivamo ipak potpuni oprost, ako samo izmolimo Očenaš i Zdravu Mariju. — Nekoliko koraka od crkve Groba Marijina, nalazi se već na str. 12. opisana spilja smrtnog straha, na desno pak maslinski vrt. — Nešto više na brdu dao je ruski car Aleksandro III. g. 1888. sagraditi crkvu sa 7 kupula na čast sv. Mariji Magdaleni. To bi imala biti grobnica njegove majke Aleksandrovne, no do danas nisu još njene kosti amo prenešene.

— **Dominus flevit** — Gospodin je plakao. To je mjesto, gdje je Isus plakao nad Jeruzalemom, kad je svečano ulazio u grad i rekao: „Kad bi ti znao i to u ovaj tvoj dan, što je za mir tvoj, a sad je sakriveno od očiju tvojih! Jer će doći dani na tebe, i okružit će te neprijatelji tvoji opkopom, i opkolit će te odasvud . . . i ne će ostaviti u tebi kamen na kamenu zato, što nijesi poznao vremena pohođenja svojega“. Tu je kuća za čuvara i kapela otaca Franjevaca.

Još nešto više je samostan sestara Karmelićanka i crkva „Očenaša“. Ovdje je Gospodin učio svoje učenike ovu molitvu. Pred crkvom je

Sl. 34. Maslinska gora. — S lijeva dolje: **Grob bl. dj. Marije.** U sredini: **Getsemanski vrt.** Gore više: **Ruska crkva**. Posve gore s desna: **Samostan i crkva Očenaša.**

četverokutni vrtić i okolo trijem. Tu je na email-pločama uzidanim u stijene Očenaš u 38 jezika. Do rujna o. g. kad dođemo mi Hrvati s prvim našim hodočašćem onamo, vidjeti ćemo ga već i u našem milom jeziku hrvatskom.

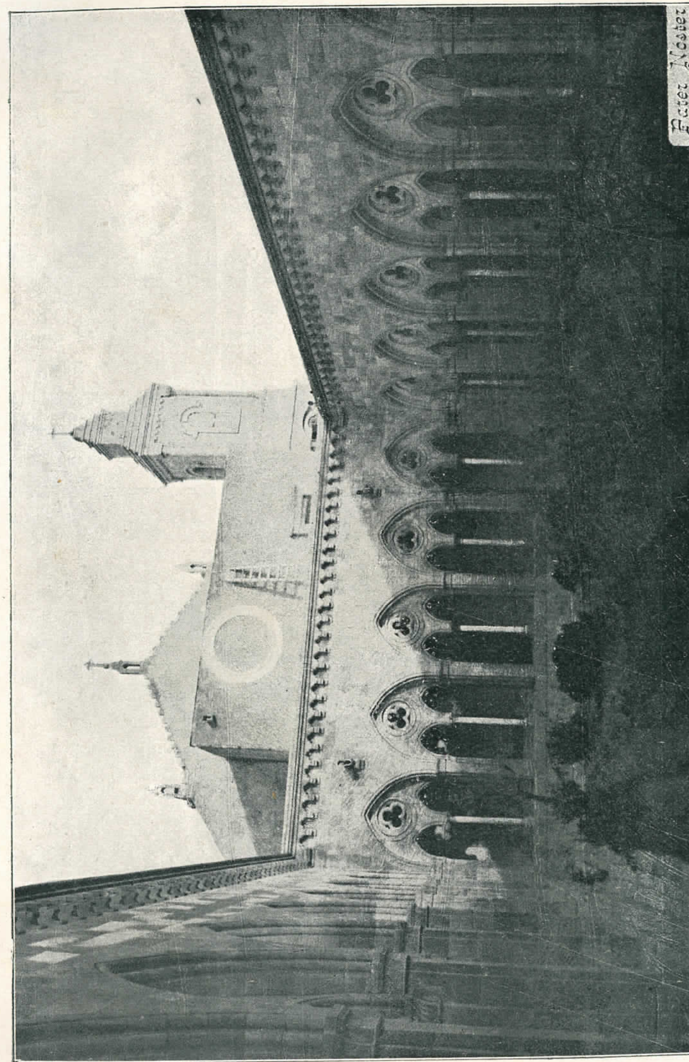
Na vrhu brda je mjesto Uzašašća Gospodinova. Tu je nažalost turska džamija. Unutri se vidi sveta stopa Gospodinova utisnuta u živi kamen. Franjevci mogu tu služiti sv. misu samo na blagdan Uzašašća. Ovdje je potpuni oprost. — Malo dalje je crkva, samostan i više ruskih zgrada. Kraj crkve je visoki toranj, s kojeg je krasni pogled na svu okolicu i na Mrtvo more.

Betfage.

Ovo mjesto je samo nekoliko časaka udaljeno od vrha Maslinske gore napram Betaniji. Ovdje je Marija Magdalena molila Isusa, da joj uskrisi brata Lazara. Odavde je Isus svečano pošao u Jeruzalem na magaretu, kako nam pripovijeda sv. evanđelje, koje se čita na Cvjetnicu.

Lazarov grob u Betaniji.

Ovdje je Isus uskrisio Lazara, koji je već četiri dana bio u grobu. Grob Lazarov dočekao je mnogo promjena, dok napokon Turci nad njim ne sagradiše malu mošeju i katolicima zatvoriše put u nj. Franjevcima je uspjelo velikom svotom novaca, da su dobili dozvolu te načinili ulaz u grob s ceste. Preko 24 stube spušta se u predvorje groba, gdje se na stanovite dane čita sv. misa. Ovdje je potp. oprost.

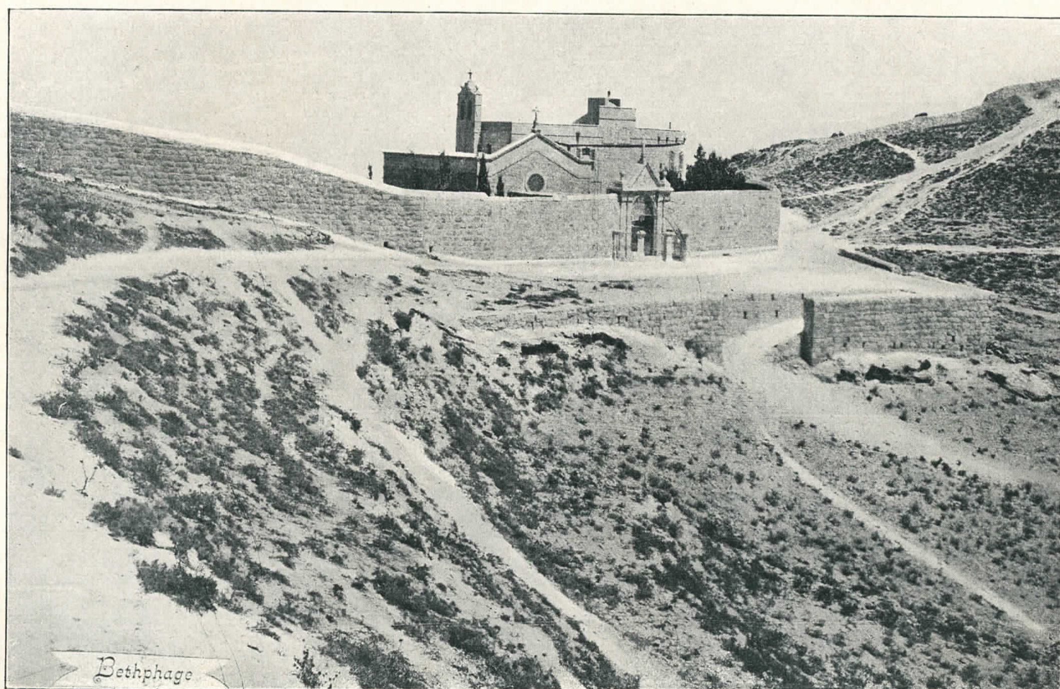
Sl. 35. Crkva Očenaša i trijemovi pred njom, gdje je u mnogo jezika napisan Očenaš.

Sl. 36. Turska mošeja na mjestu Uzašašća Gospodinova.

Sl. 37. Mjesto Uzašašća Gospodinova — stopa Njegova.

Sl. 38. Betfage; mjesto, otkuda je Isus svečano pošao u Jeruzalem.

Sl. 39. Lazarov grob u Betaniji.

Betlehem.

Betlehem leži 770 m. nad morem na dva brežuljka, među kojima je krasna dolina. Osobito mnogo imade maslina i vinograda, koji pružaju ljepote oku. Stanovništvo je veoma uljudno. Osobito se ističe ljepota žena, a i njihova čistoća. Grad broji oko 12 tisuća stanovnika, od kojih je 6 tisuća katolika. U vrijeme rođenja Isusova ležao je grad na zapadnom brežuljku, dočim je spilja Narođenja na istočnom. Danas je znatno veći, te se proširio i oko spilje.

To je svakom kršćaninu najmilije mjesto, jer je rodno mjesto našeg dragog Spasitelja. Tu je vječni Božić, tu hodočasnici u svako doba godine pjevaju mile božićne pjesme.

Crkva poroda Isusova.

Nad spiljom Narođenja stoji velika crkva, koja je njekoć bila vrlo lijepa i sjajna. Ta crkva, bazilika bila je njekoć katolička, dok nam ju nepravedno ne oteše Grci i Armenci, te je sada zajedničko vlasništvo Katolika, Grka i Armenaca. Svetište je isključivo grčko i armensko, pregradili su si ga na silu g. 1842., ostali dio crkve na 5 lađa služi samo kao prolaz i znatno je zapušten. Franjevci su bili prinuždeni, da si sagrade kraj bazilike novu crkvu na tri lađe i posvetiše ju **sv. Katarini Aleksandrijskoj**. Nedavno je ta crkva proširena, popravljena i urešena krasnim slikarijama.

Sl. 40. Betlehem.

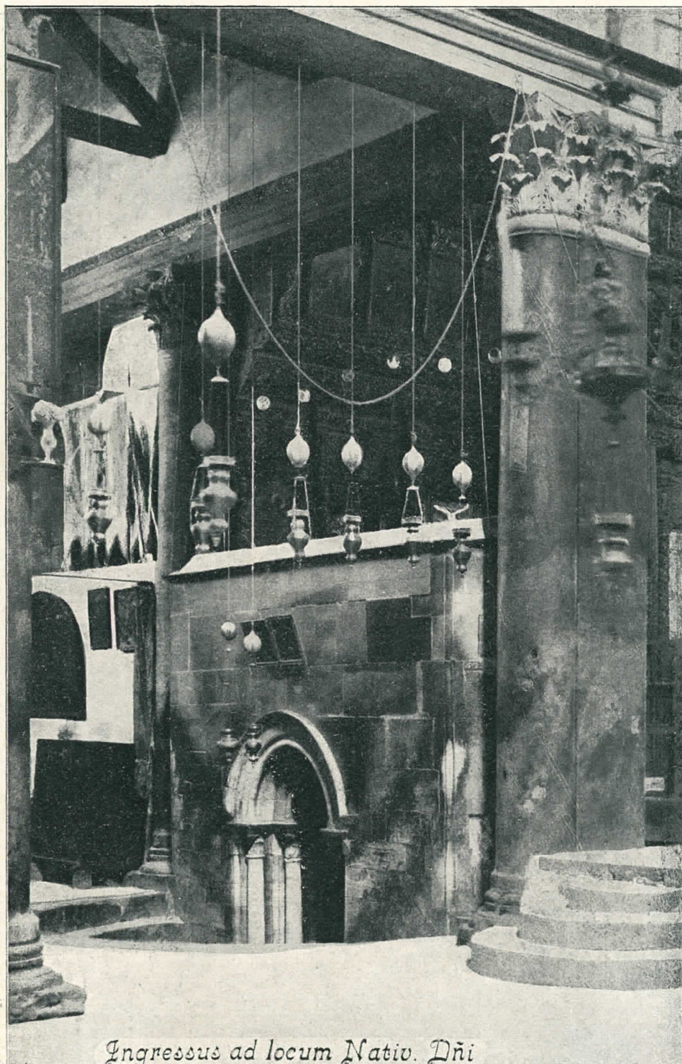
Spilja rođenja imade oblik pravokuta, nalazi se pod svetištem bazilike; stijene su zastrte lijepim zastorima, inače su iste kao u vrijeme narođenja. U spilju vode dva stubišta. Na mjestu narođenja (sl. 43.) nalazi se grčki oltar, a pod njim je zlatna zvijezda s latinskim napisom „Hic de Virgine Maria Jesus Christus natus est“ (Ovdje je od Djevice Marije rođen Isus Krist). Nekoliko koraka na desno je mjesto sv. jaslica, u koje je Marija položila Isusa. Nasuprot tome mjestu je katolički oltar sv. triju Kralja, koji se dođoše sa istoka pokloniti Isusu. U stijeni iza spilje rođenja nalaze se vrata, koja vode u hodnik i u razne podzemne prostorije. Tude imade više kapela. Prva je sv. Josipa sa žrtvenikom, a podsjeća na objavu Božju, da Josip bježi u Egipat. Odavle silazi se na pet stuba u spilju Mladenaca (sl. 44.). Po staroj predaji sahranjena su u njoj dječica, koju je Herod dao pogubiti. Tu je i kapela sv. Jeronima, gdje je prevodio sv. pismo.

Mlječna spilja.

Udaljena kojih 5 časaka od crkve Isusovog narođenja. Ovo svetište i kršćani i Turci uvelike štuju, a posvećeno je Djevici Mariji. Kroz neko vrijeme služila je svetoj obitelji kao utočište. Ovdje se svaki dan služi sv. misa. Pobožna predaja kaže, da je ovdje Dj. Marija dojila svoje božansko djetešce, pa da je onda palo nekoliko kapljica njezinog mlijeka na zemlju. Tu osobito majke zagovaraju svoju djecu Majci Božjoj.

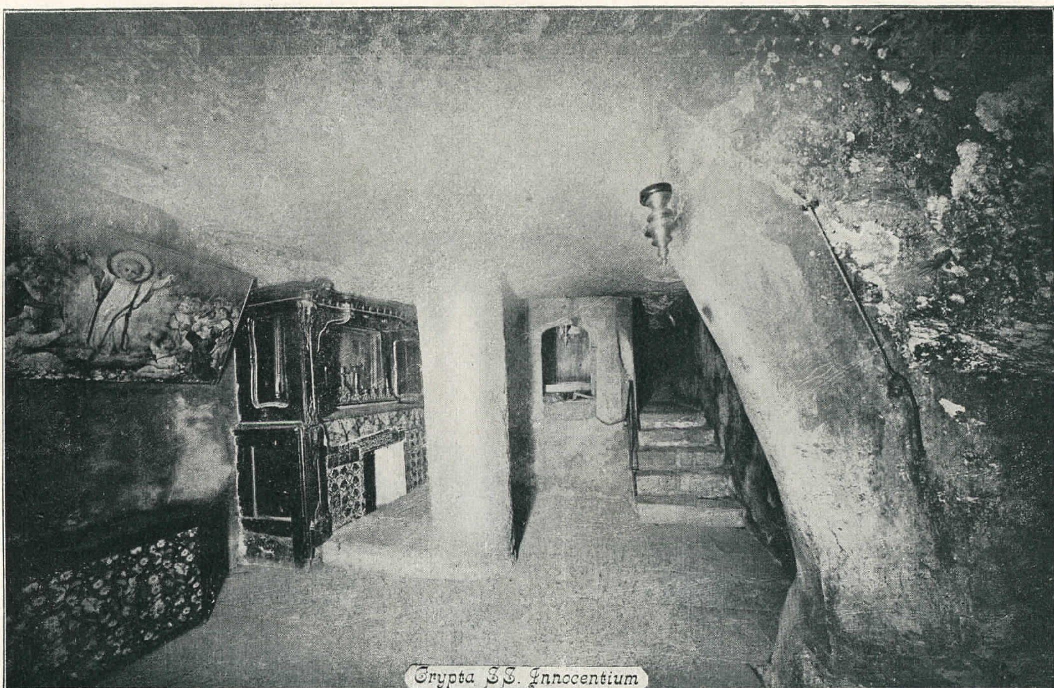
Sl. 41. Betlehemka.

Sl. 42. Ulaz u mjesto Gospodinovog Narođenja.

Sl. 43. Mjesto Gospodinovog Narođenja.

Sl. 44. Spilja Mladenaca.

Sl. 45. Mlječna spilja.

Sv. Ivan (Ain Karim).

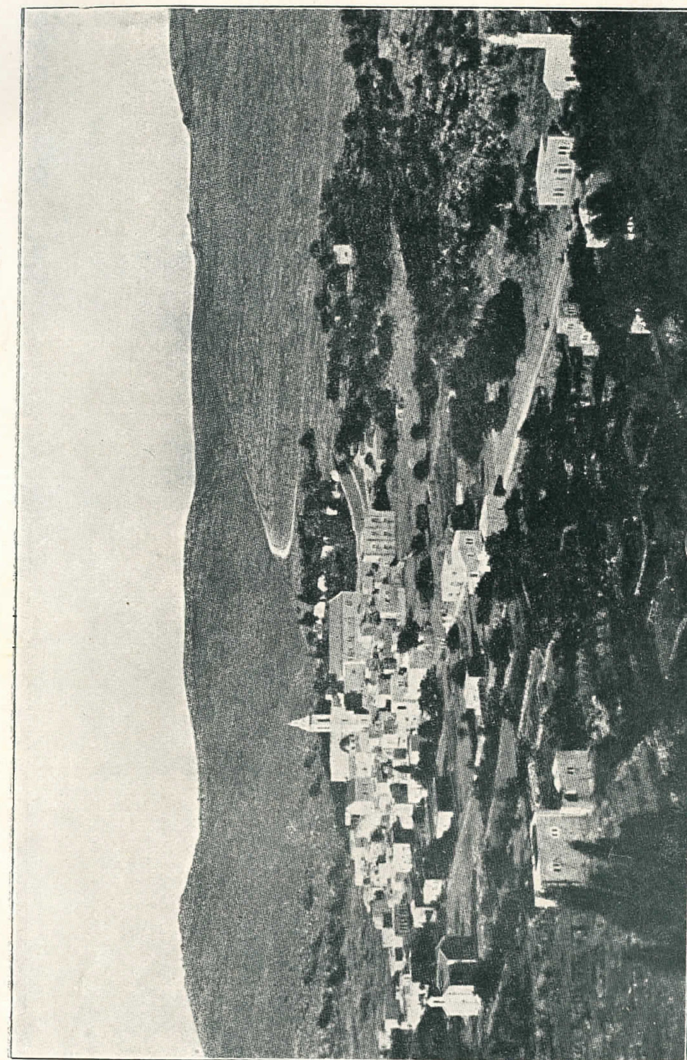
Ovako nazivlju kršćani ovo mjesto, jer se ovdje rodio sv. Ivan Krstitelj; udaljeno je od Jeruzalema 2 sata. — Tude se sad nalaze dvije katoličke crkve.

Crkva sv. Elizabete. Ovamo je došla djevica Marija, da posjeti svoju tetku Elizabetu, a Elizabeta puna Duha Sv. pozdravila Majku svog Spasitelja. Elizabeta reče „Blagoslovena ti među ženama, i blagosloven plod utrobe tvoje! I otkud meni ovo, da dođe mati Gospodina mojega k meni?“ Marija na ovo zapjeva hvalospjev: „Veliča duša moja Gospodina“ (Magnificat) — i obradova se duh moj u Bogu, spasu mojemu“ (Luk. 1, 43.).

Crkva sv. Ivana stoji nad mjestom narođenja njegova. Spilja, koja se nalazi pod crkvom, bila je Zaharijina soba u kojoj se rodio sv. Ivan. Uz crkvu nalazi se franjevački gostinjac za hodočasnike. Za sat udaljenosti nalazi se spilja, gdje je Ivan živio kao pustinjak.

Emaus.

Nedaleko Jeruzalema, 3 sata hoda, nalazi se malo seoce Emaus. Put koji ovamo vodi zove se „put učenika“. To je onaj put, gdje se Isus približio dvojici učenika, koji ga prepoznaše tek kod stola, kad lomljaše hljeb. U Emausu nalazi se novo sagrađena crkva od g. 1901. u romanskom slogu. Ovdje se opažaju temelji kuće Kleofine, kamo hodočasnici vrlo rado zalaze, te čitaju onaj događaj iz evanđelja sv. Luke, kojeg se sv. Crkva sjeća na uskrsni ponedjeljak.

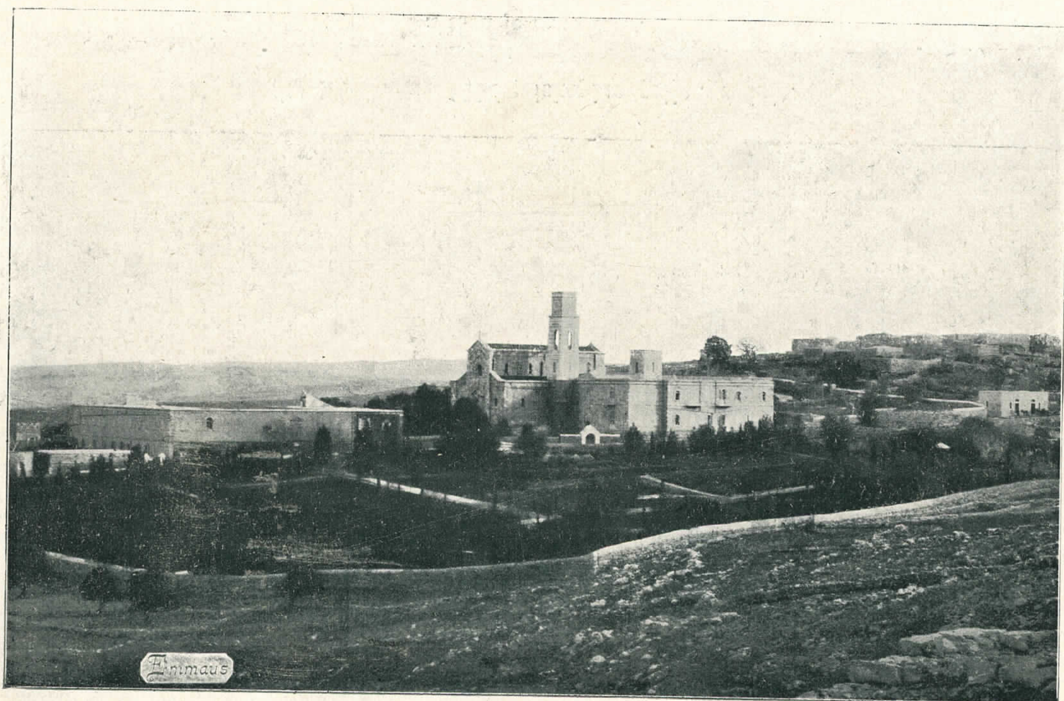
Sl. 46. Sv. Ivan. — Desno: Mjesto Pohoda bl. dj. Marije.

Sl. 47. Crkva Narođenja sv. Ivana Krstitelja.

Sl. 48. Emaus 1896.; iskopine prije gradnje.
Slijeva temelji kuće sv. Kleofe. Na mjestu, gdje kleče ona dva franjevca, stajao je stol, a sada je tamo oltar.

Sl. 49. Emaus.
Ovdje je Isus u kući sv. Kleofe drugi put pretvorio kruh i vino u svoje presv. Tijelo i Krv.

Sl. 50. Jakobov zdenac kod Sihema, gdje je Isus govorio sa Samaritankom i ona spoznala Njega kao obećanog Spasitelja.

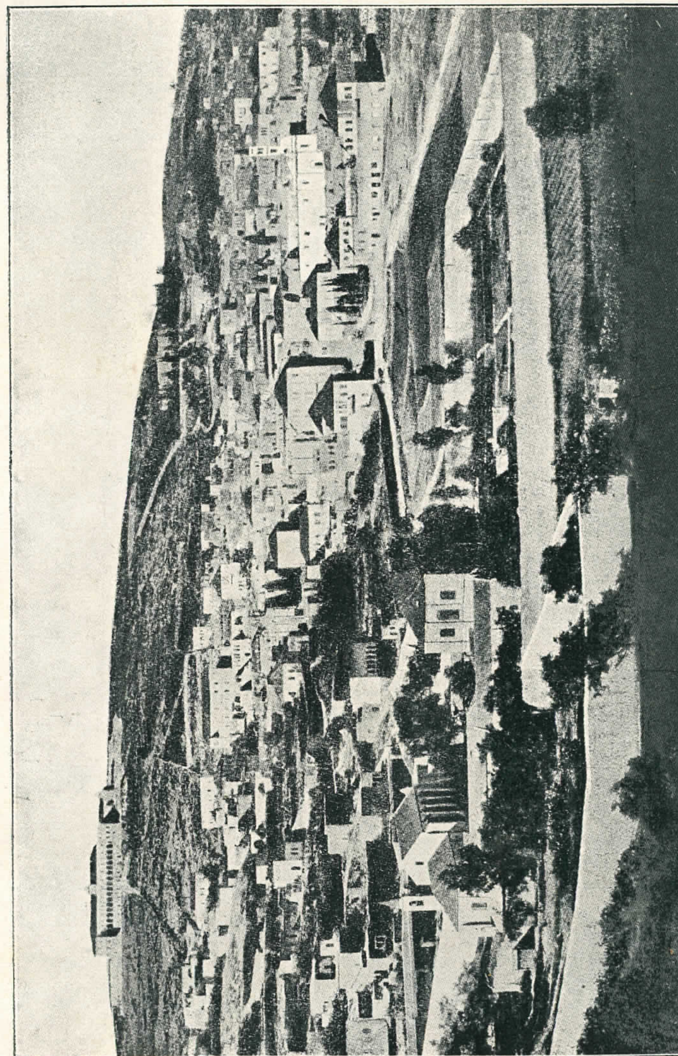
Nazaret.

Ubav je to gradić u Galileji, ima 12 tisuća stanovnika, od toga su 4 tisuće katolici. Leži na brdu visokom 400 m. Pred njim se stere velika i plodna dolina Esdrelon. Grad se vidi iz daleka, kad ga opaziš, imaš još 3 sata vožnje do njega. — Nazaret je znamenit, što je tamo Arkanđeo Gabrijel pozdravio Dj. Mariju i ona postala Majka Božja i što je tamo živjela sveta obitelj.

Sveta kuća, u kojoj je sv. obitelj živjela, sastojala se iz naravne spilje i zidane kućice pred spiljom. Tu bi na zapovijed cara Konstantina g. 337. sagrađena veličanstvena bazilika, koju za vrijeme križara razoriše Saraceni. Sv. kućicu prenesoše Anđeli g. 1291. na Trsat, zatim u Loreto, u Nazaretu ostade samo spilja. G. 1730. dobiše Franjevci dozvolu, da nad spiljom grade crkvu, ali da u 7 mjeseci moraju biti gotovi, i sagradiše samo toliku, da natkriju sv. spilju. Pred 4 godine otkrili su temelje stare velebne bazilike (80 m. duge) i misle sadanju i onako malenu porušiti, te novu sagraditi na starim temeljima.

Pod velikim oltarom je spilja — kripta (sl. 53.), u njoj oltar anđeoskog pozdrava. Pod oltarom je peterostruki križ s latinskim natpisom: Ovdje je Riječ tijelom postala.

Od crkve Naviještenja 3 časa je udaljena **crkva sv. Josipa**, gdje je on imao radionicu. Još je znamenito u Nazaretu: **Stol Kristov.** To je veliki kamen 3 m. 50 cm. dug, 3 m. širok i 1 m. visok, na kojem je Isus sa apostolima blagovao. Zatim **Marijin izvor**, kamo je bl. Dj. Marija išla po vodu.

Sl. 51. Nazaret.

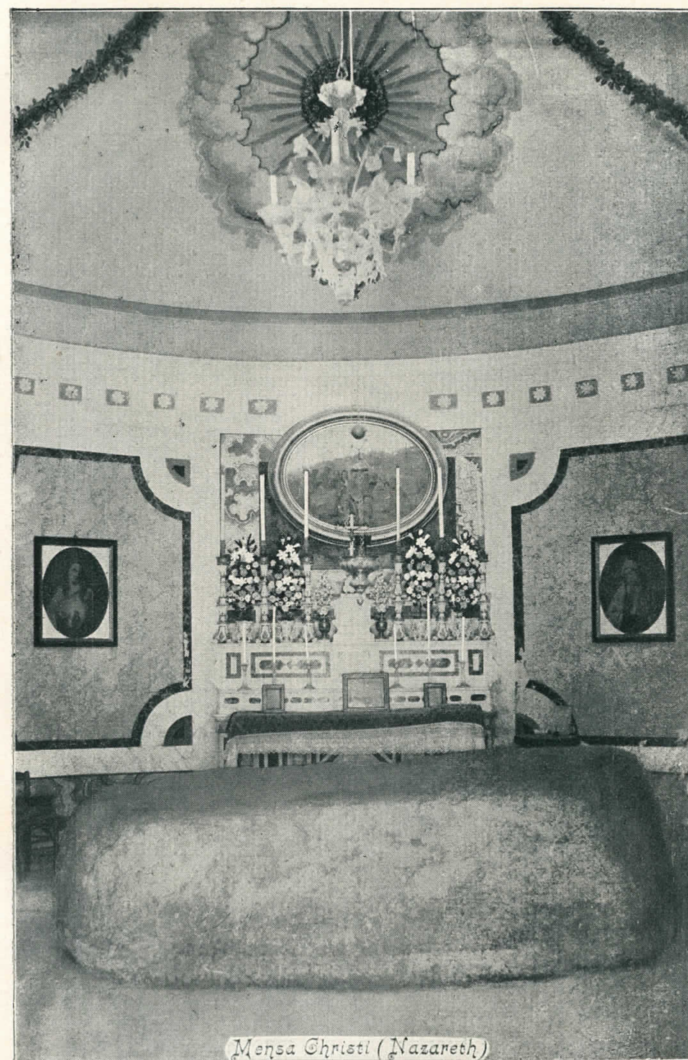
Sl. 52. Crkva Naviještenja bl. Dj. Marije.

Sl. 53. Mjesto Naviještenja bl. Dj. Marije.

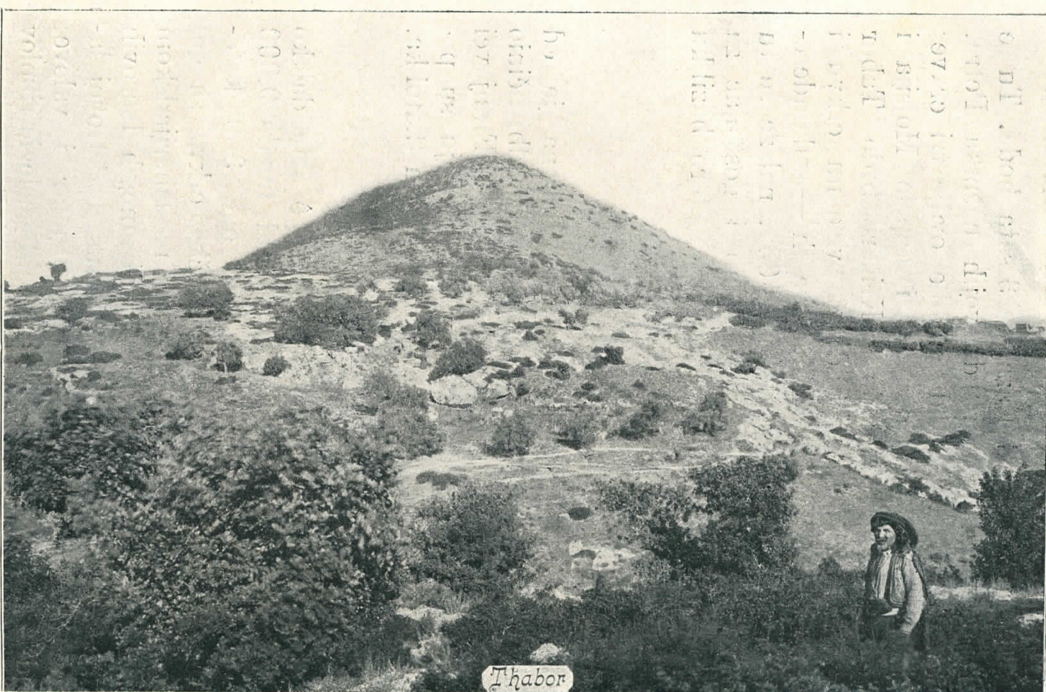
Sl. 54. Crkva sv. Josipa u Nazaretu, na mjestu, gdje je stajala njegova kuća.

Sl. 55. Stol Kristov u Nazaretu.

Sl. 56. Marijin izvor u Nazaretu.

Sl, 57. Brdo Tabor, gdje se Isus pred Petrom, Ivanom i Jakobom preobrazio.

Brdo Tabor.

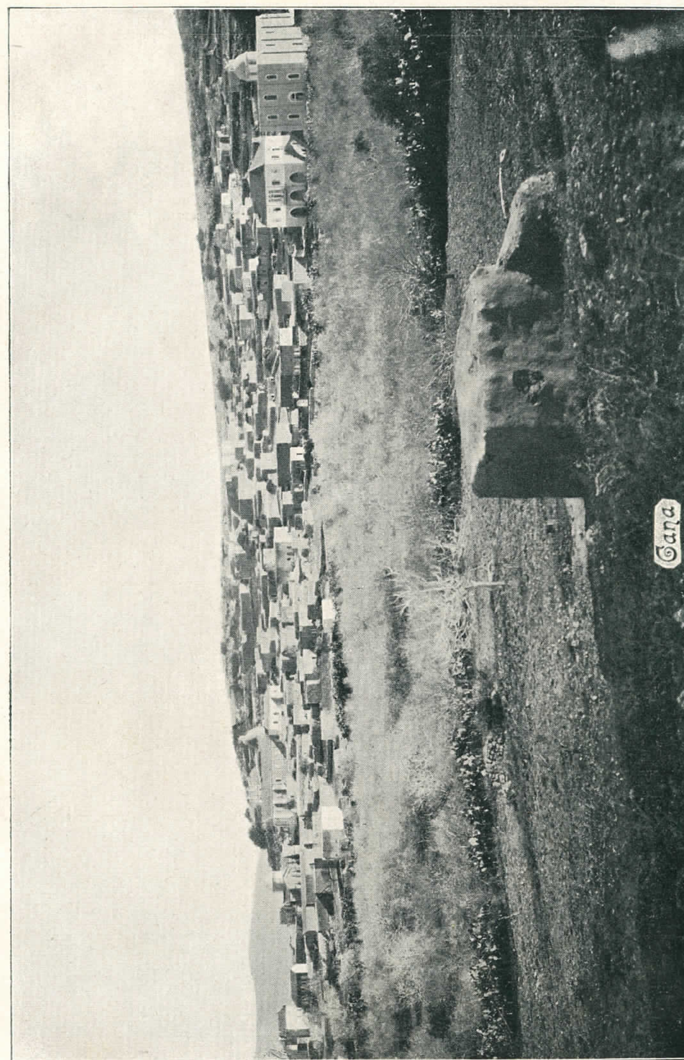
Udaljeno je od Nazareta 3 sata hoda. Tu se Isus preobrazio naočigled svojih učenika Petra, Jakoba i Ivana. Nekad su bile ovdje tri crkve: „Preobraženja Gospodinova“ i kapele Mojsija i Ilije. God. 1101. dadoše Križari brdo Tabor benediktincima, koji podigoše velebnu crkvu i samostan. Nakon 30 godina sve ih — sedamdesetoricu — poubijaše. Od god. 1631. nalaze se tu franjevci. Imadu mali samostan i gostinjac za hodočasnike. Sad se spremaju, da staru baziliku podignu iz ruševina.

Kana.

Leži više prema sjeveru. Udaljena je od Nazareta sat i pô. Ovdje je Isus na svadbi učinio prvo čudo pretvorivši vodu u vino. Franjevci imadu u tom gradiću župnu crkvu, koju su podigli darovima američkih i austrijskih katolika.

Tiberijad.

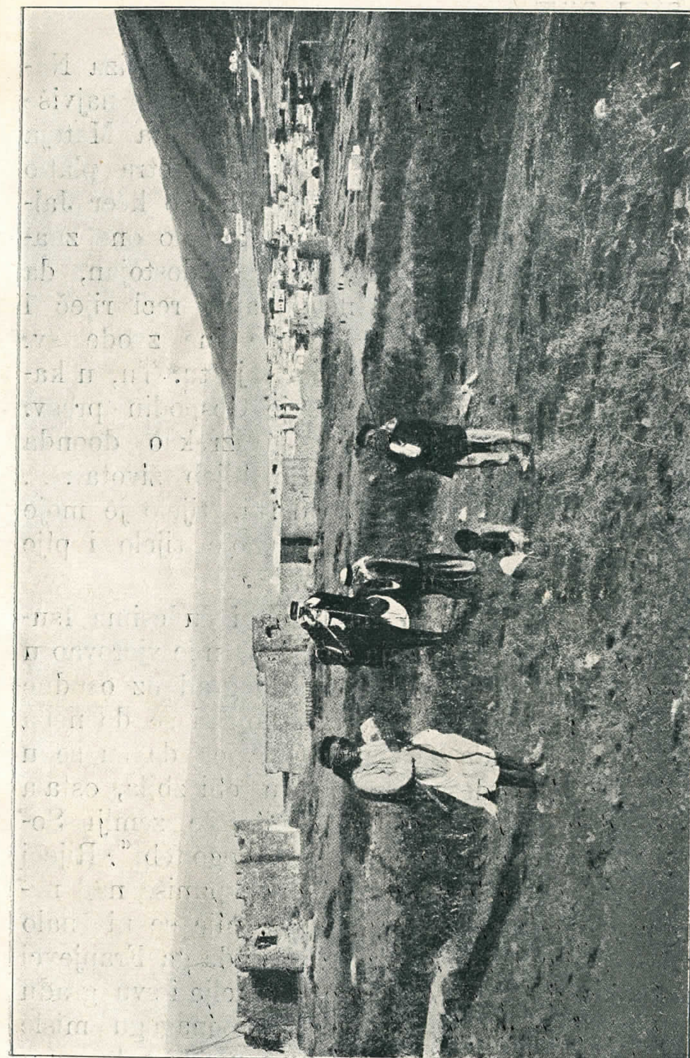
Uz Genezaretsko jezero, 4 i pô sata daleko od Kane nalazi se Tiberijad. Grad imade 9.000 stanovnika samih židova, osim oko 300 katolika. Ovdje se nalazi franjevačka crkva sa gostinjcem od g. 1846. Grad leži na Tiberijadskom jezeru, koje je znamenito poradi mnogih Isusovih čudesa. Na ovom je jezeru Isus u Petrovoj lađici naučao. Tude je utišao vjetar i valove; hodao po vodi kao po kopnu; blagoslovio ribolov i poslije svog uskrsnuća postavio Petra za vrhovnog glavara svoje crkve.

Sl. 58. Kana, sadašnji gradić.

Sl. 59. Kana: crkva na mjestu, gdje je Isus vodu pretvorio u vino.

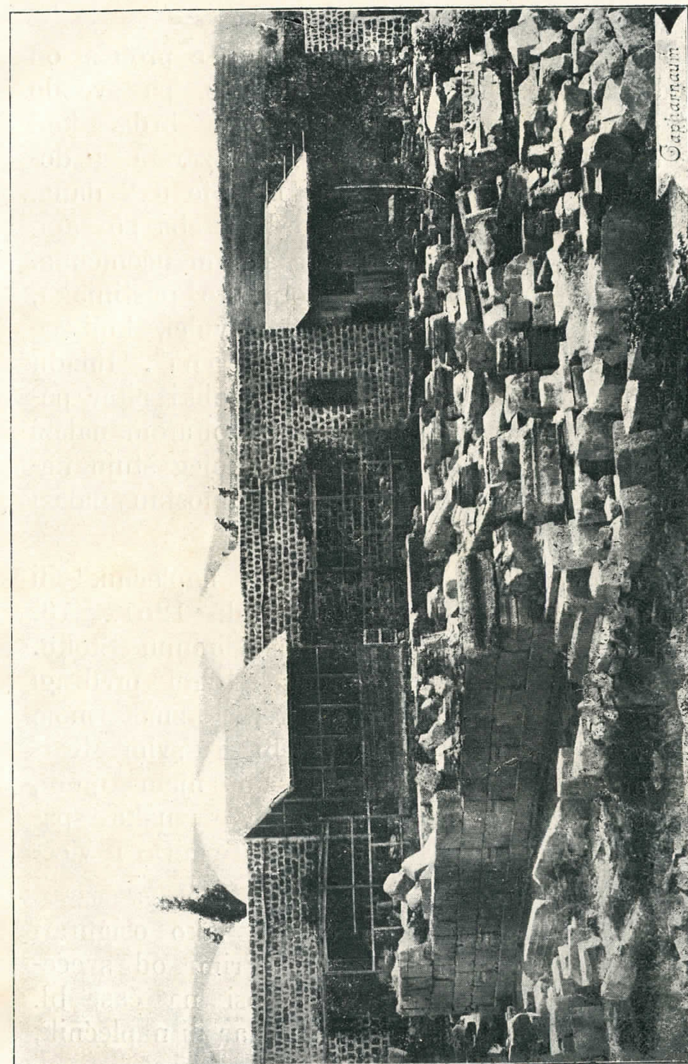

Sl. 60. Tiberijad.

Kafarnaum.

Kafarnaum je mjesto, gdje je Isus iza Nazareta najviše boravio, i tu svakako najviše čudesa činio. Ovdje je pozvao carinika Mateja za apostola; ovdje je za sebe i za Petra platio porez pomoću čuda; ovdje je uskrisio kćer Jairovu; ovdje je poganski stotnik izrekao one znamenite riječi: „Gospodine, nijesam dostojan, da uniđeš pod krov moj, nego samo reci riječ i ozdravit će sluga moj“. Mnoge ine zgode sv. Evanđelja odigraše se na tom mjestu. Tu, u kafarnaumskoj sinagogi obećao je Gospodin presv. oltarski sakramenat. Ovdje je izrekao doonda nečuvene riječi: „ . . . Ja sam hljeb života . . . Hljeb, koji ću vam ja dati, tijelo je moje za život svijeta . . . Tko jede moje tijelo i pije moju krv, taj ima u sebi život“.

No usprkos svim naukama i čudesima Isusovim, narod, od f rizeja zaveden, nije vjerovao u Njega. Zato je Gospodin ostavio grad uz osudne one riječi: „I ti Kafarnaume, koji si se do neba podigao, do pakla ćeš propasti, jer da su se u Sodomi zbila čudesa, što su se u tebi zbila, ostala bi do danas. Ali vam kažem da će zemlji Sodomskoj na dan sudnji biti lakše nego tebi“. Riječi se Kristove strahovitom zbiljom ispuniše nad nesretnim gradom. Do pred 25 g. nije se ni znalo za kraj, gdje je bio Kafarnaum; onda ga Franjevci srećom nađoše, pače obretoše temelje i svu građu stare kafarnaumske sinagoge. I sinagogu misle oci Franjevci nanovo podignuti na čast Isusu u presv. oltarskom Sakramentu.

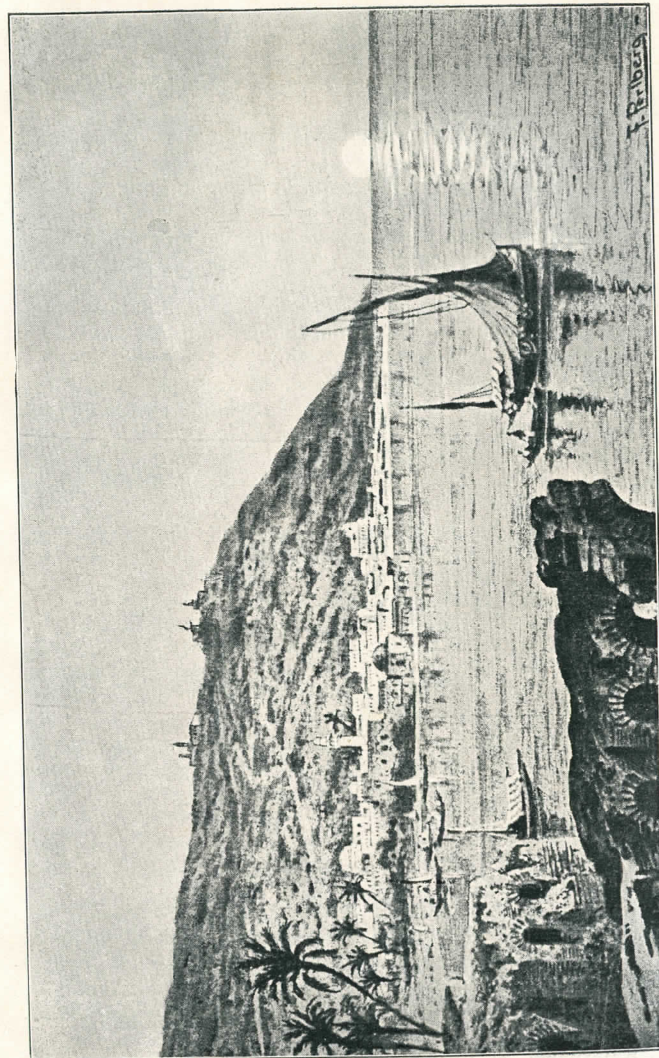
Sl. 61. Ostanci sinagoge u Kafarnaumu, gdje je Isus često propovijedao.

Brdo Karmel.

Karmel je lanac gorja, koje se proteže od grada Dženina iz sredine Palestine, pa sve do sredozemnoga mora. Na podnožju brda, kod mora, nalazi se grad Haifa. Iz Nazareta se dolazi ovamo kolima za 7 sati; iz Jafe u 2 dana. Da se čovjek popne na vrh brda, treba pô sata. U ovoj je samoći živio Ilija sa svojim učenicima. Kasnije je to mjesto bilo boravište pustinjaka, dok se tamo ne nastaniše redovnici, koji se i po brdu nazvaše „Karmelićani". Imadu ovdje samostan i krasnu crkvu. Veliki oltar posvećen je Gospi od Karmela. Pod oltarom nalazi se spilja, gdje je živio sv. Ilija, kojeg štuju nesamo kršćani, već i Turci. Uz samostan nalazi se gostinjac za hodočasnike.

Vrijedno je napomenuti i naplećnik ili škapular Gospe Karmelske. God. 1251., 16. srpnja, ukaže se bl. Dj. Marija Šimunu Stoku. Dadne mu škapular govoreći: „Uzmi predragi sinko ovaj škapular tvoga reda, znak moje bratovštine uz povlasticu tebi i svim Karmelićanima, da svatko, tko u njem umre, ne će trpjet vječnoga ognja. Evo znaka spasenja, obrane u pogiblima, zalog mira i vječnoga ugovora".

Eto Ti načina, kako ćeš se lako osigurati proti vječnom paklenom ognju. Primi od svećenika, koji ima za to vlast i nosi na čast bl. Djevici Mariji, majci našoj škapular ili naplećnik, nosi ga dok si živ i s njim gledaj da umreš.

Sl. 62. Grad Haifa i brdo Karmel sa svetištem Majke Božje Karmelske.

Sadržaj.

Sadržaj.

Želite li opširnije upoznati sv. Zemlju, naručite knjigu:

„USPOMENE IZ SVETE ZEMLJE."

Ta je knjiga **krasno uvezana** a pisana je poletno i od srca, obiluje mnogim lijepim slikama.

Ima **68 prekrasnih slika na finom (Kunstdruck) papiru;**
15 slika u slogu;
veliku lijepu Panorama-sliku Jeruzalema;
nacrt grada Jeruzalema;
veliki zemljovid hrvatskih zemalja i parobrodni put u sv. Zemlju;
veliki zemljovid svete Zemlje.

Sva sveta mjesta vide se na slikama.

Tko kani ići u svetu Zemlju, upoznati će one Svetinje već po ovoj knjizi i slikama, te će na ona sveta mjesta stupiti kao domaći. Tko pak ne može u sv. Zemlju, kad gleda ove slike i čita opisivanje onih sv. mjesta, može da si sasma živo predoči i upozna sva ona mjesta, koja su kršćanskom srcu toli sveta, mila i draga.

Cijena joj je samo 4 krune.

Naručuje se:

Komisarijat sv. Zemlje — Zagreb, Kaptol 9.
Franjevački samostan.